

Број
61

Суштина поетике

ISSN 2620-0988

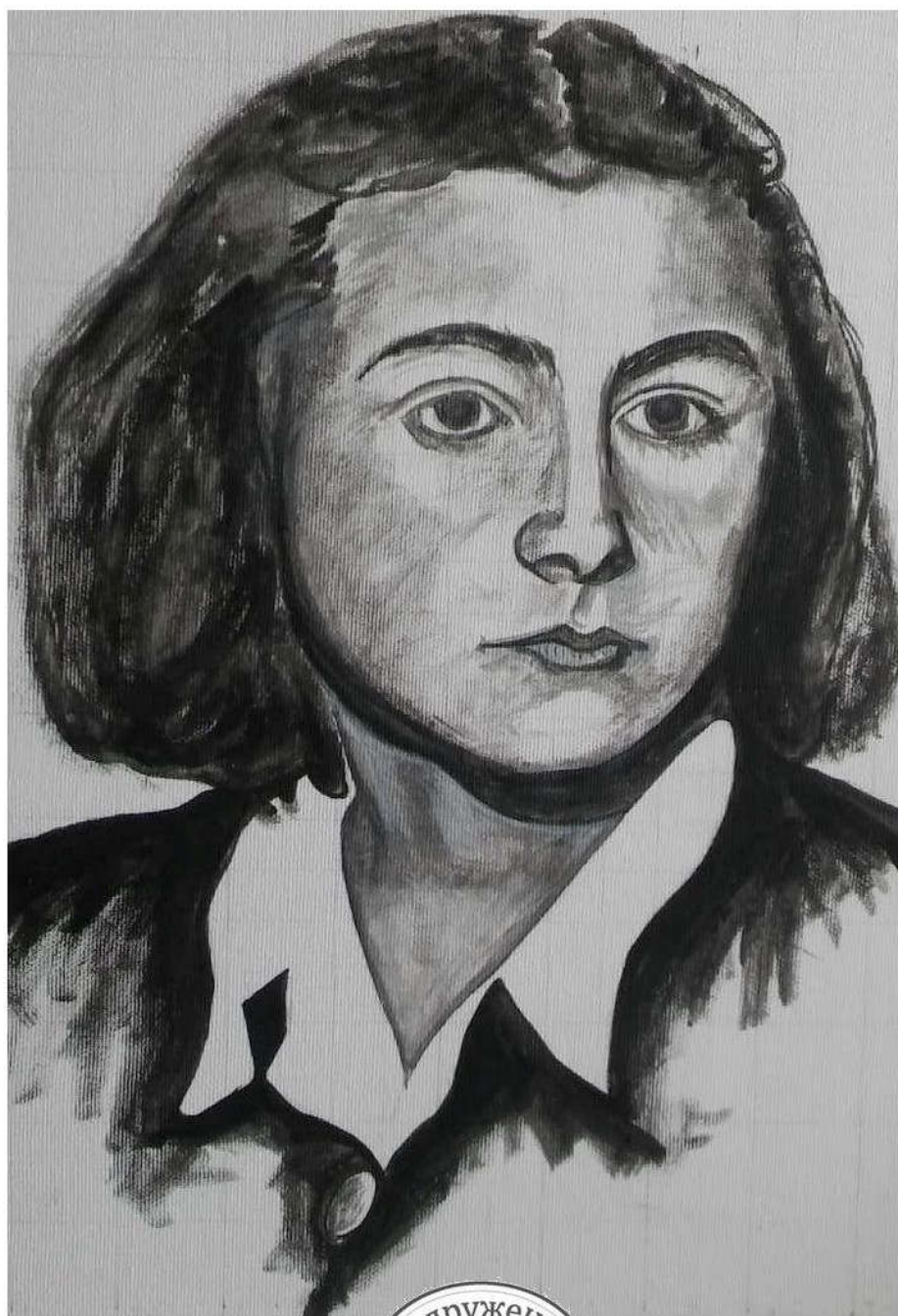
ЧАСОПИС ЗА КЊИЖЕВНОСТ

Година VI

Март/април 2019.

Глушци

Излази двомесечно

Реална је идеја суштина ствари а не изглед
Константин Бранкуши

ISSN 2620-0988

Суштина поетике – број 61

Часопис за књижевност

Главни и одговорни уредник

Анђелко Заблаћански

Уредништво

Сања Живковић

Јелена Глишић

Сарадници чланови колегијума

Проф. др Љубица Несторов

Проф. др Слађана Миленковић

Марко Јуришић

Милена Ћировић

Лектура и коректура

Бранка Тарбук

За издавача

Анђелко Заблаћански

Издавач

Удружење поетских стваралаца

Глушци

Контакт

+381649803118

sustinaroetike@hotmail.com

Први број је објављен 23. новембра 2013. године

Часопис је покренуо

Анђелко Заблаћански

Излази двомесечно

Штампа

Pharmalab Београд

Интернет адреса

www.knjizevnicasopis.com

Тираж

60

Суштина поетике

Број 61

Часопис за књижевност

УПС

Глушци

Март/април 2019.

Слика на насловној страни
Живољуб Заблећански – *Моја мајка (туш)*

Уместо речи уредника

ОТИШАО ЈЕ ПЕСНИК

Добрици Ерићу

Умро је песник, кажу, мада песници не умиру
Отишао је само да види ту слободу небеску
И где све криве Дрине и Груже на крају увиру
Да анђелима вешт ко и ваздан испева арабеску

Умро је песник, кажу, у крилу своје земље мајке
Мајке коју је волео часније и више него она њега
Којој је певао гласом ко горске виле из бајке
Што му заувек оста на срцу радост, рана и белега

Умро је песник, кажу, у свом престоничком граду
У земљи у којој њени великани умиру два пута
Једном за живота, једном после смрти у хаосу и јаду
Да мајка му земља с телом славу и име прогута

31. март 2019. године

Анђелко Заблаћански

Приказ – Милица Миленковић

НИКОЛАЈЕВСКИ НОКТУРНО

Или између сна и јаве Сунчице Радуловић Торбице

(Сунчица Радуловић Торбица: Николајевски ноктурно, Прометеј, Нови Сад, 2018)

Одређена насловом као композиција сањарског, сетног карактера, што је и потврђено истоименом пролошком песмом, збирка песама *Николајевски ноктурно* Сунчице Радуловић Торбице књига је која у себи сажима две само наизглед супротне референце: еротски и сакрални дискурс. Они су помирени јединством два бића, мушкарца и жене, оних који се носећи једно друго у себи сусрећу у духовном простору и то не само духовном у смислу религијског одређења („клизио је ка икони Трандафилових“), већ и литерарном свету унутрашњих прегнућа и емоције бола „коју су истом стазом носили Лаза и Јова/ између сна и јаве“. Позивајући се на своје претходнике, Лазу Костића и Јована Јовановића Змаја, песникиња Сунчица Радуловић Торбица прави књижевну везу са баштином ових песника стварајући тиме посебан оквир за тему љубави о којој ће певати у збирци *Николајевски ноктурно*. Она ће сличну везу или тачније сличан темељ за своје певање поставити и у последњој песми збирке „Писма из вечности“, овде указујући на Овидија и Дучића као песнике са којима се може, макар лирски субјекат ове

поезије, поистоветити. Дакле, три циклуса заокружена „Николајевским ноктурном“ и „Писмима из вечности“, а насловљени: „Као љубав у Тоскани“, „Профил“ и „Повратак“, композицијски предочавају читаоцу једну збирку љубавних песама у којој се рефлексије отварају ка еротском и сакралном покушавајући да их помире након зачетка као извесног прапочетка и настанка света. Песникиња пева како се „као у поларној бајци просуло светло у судару душа“ („Поларна бајка“) и тиме отвара *Николајевски ноктурно*, чинећи да читалац осећа и слуги магију извесног новог створеног света у којем ће се догодити унутрашња драма љубавника.

Свет првог циклуса збирке свет је љубави и музике, „калиграфских знака новоосвојеног простора“, Црњанског, Тоскане, фадона, танга, цеза, лунарног симбола, „неба које се носи на малом крсту“, Госпојинских звона, чедности и чежње, сазвежђа на телу и неуморних додира, мрвица љубави које утоле вечиту глад страсти, Рилкеовог гудала, скривања у стиховима и нових склизнућа у песму, изгужваних постеља, „билета за пут у снове“; то је свет који дрхти од емоције љубави између сна и јаве, између маштаног и доживљеног, сав је саткан од меланхоличних устрепталих мелодија женског бића. У следећем циклусу прелази се са обраћања замишљеном драгом, на лични осврт на себе и поглед у своје унутрашње ја: „У неком излогу угледа пола себе / Другу је половину угледа данас заборавила да доцрта“ („Профил“). Но како би „профил добио боју мирног језера“ стиче се утисак да у наредним песмама „Профила“ Радуловић Торбица покушава да *доцрта*

себе тачније показује како само наизглед мирно језеро у себи крије валове мириса чежње, еха љубави, речи пресвучених свилом неистине, распршених снова, коби, зебње, усуда, „полузавршених акварела“ у сенци неба и на крају „Молитве“ која рађа нову наду. Та нада преноси се на „Повратак“, трећи и последњи циклус *Николајевског ноктурна*, који долази пре свега као изненађење, а не логични наставак љубавних песама из претходна два циклуса књиге. „Повратак“ је повратак родољубљу, оцу и мајци, у свега шест песама. Чини нам се да овом циклусу није било места у овој књизи љубавних песама уколико погледамо из угла херметичности збирке. Са друге стране, у неку руку песникиња је извукла себе из једног поетског тренутка свог зароњеног у полну љубав и превела читаоца на један тежи и захтевнији план певања. На том другом плану, ходећи „млечним путем“ и вођена Светим Видом, она је дала своје најуспелије песме, остављајући нас у уверењу да ће друга њена збирка песама донети још оваквих поетских цветних уздигнућа и одгонетања тајни људских душа из једног новог и свежег угла.

Сунчица Радуловић Торбица представља се читаоцима својим првенцем *Николајевским ноктурном* као зрео песнички глас, вероватно још увек неспреман да урони у социјалне, друштвене и друге могуће конструкције које нуди свет поезије. До њеног новог искорака у нашој књижевности са радошћу ћемо сачекати ишчитавајући збирку која плени својом естетском моћи, суптилношћу и емоцијом љубави „између сна и јаве“.

О АУТОРКИ ПРИКАЗА

Милица Миленковић рођена је 1989. године у Нишу. По струци је мастер филолог српске и компаративне књижевности. Студије је завршила на Филозофском факултету у Нишу.

Приредила је *Сабрана дела* Гордане Тодоровић у три тома (2018), као реализацију пројекта који је подржало Министарство за културу и информисање Републике Србије у области издаваштва капиталних дела савремене српске књижевности.

Објавила књиге: роман *Notunculi* (2010), песме *Мање од длана* (2012), *Via Милитарис*, *Via Долороса* (2013), књижевну критику *Критичка тумачења* (2016).

Добитница првих награда на Фестивалу поезије младих у Врбасу (2011) и Фестивалу културе младих Србије у Књажевцу (2012) и *Тимочке лире* за најбољу песму коју додељује Радио Београд 2 у 2012. години – песма *Божихни колач*; финалиста Ратковићевих вечери поезије (2015, 2016, 2017), добитница треће награде Ратковићевих вечери поезије у Црној Гори 2017; финалиста Смедеревске песничке јесени са најбољом песмом за Златну струну (2017) – песма *На пола копља*.

Члан жирија за доделу награде „Гордана Тодоровић“ и „Меша Селимовић“ у Србији.

Члан је Удружења књижевника Србије.

Ликови жена у Андрићевим приповеткама

Од шездесетог броја *Суштина поетике* се бави женским ликовима у приповеткама Ива Андрића из личног и стручног угла **Ане Митић Стошић**, професорке српског језика и књижевности.

АНИКИНА ВРЕМЕНА

У реалности какву нам Андрић представља у својим приповеткама, жене - а нарочито лепе жене - далеко су од узвишеног смисла и савршенства, а веома близу роби и робу. Жене су посматране као тело које нема душевног и духовног живота, што је кривица непросвећености времена и средина у којима су затечене, боље рећи заточене као животиња у кавезу. Писац нам показује жену немоћну и неспособну да ишта промени, осим себе, што углавном и чини, и то на деструктиван начин.

У некадашњем друштву, нарочито жена се судара с великом влашћу мушкарца, и то у животу где су неуморни рад и патња одређене вредности етичког кодекса. Код Андрића жене ретко управно говоре, тако да о њиховом унутрашњем животу више сазнајемо из њихових поступака неголи из њихових размишљања, а њихове одлуке сазнајемо од других учесника радње. Оне живе на извесној

раздаљини од мушкарца, па и на некој удаљености, веома узбудљивој, и од самог писца. На тој полураздаљини Андрић нам приказује њихове судбине, њихове поступке и како живе у свести мушкарца и патријархалног друштва.

У приповеци *Аникина времена*, Аника је типичан пример свеобухватног деловања лепоте управљеног према свету и себи. Она је више легенда него један стварни лик жене, по распону и дубини свога деловања, посматрана са дистанце са које се виде и људи и цела касаба у временима у којима је она живела. Она је пркосна, снажна, осветољубива блудница, владарске нарави и чудног ината. Она кристализира патњу у себи, али, зато, револт и демонство намеће касаби и људима. У томе је доследна све до краја, јер ће и сопствену смрт пркосно и горко да припреми.

Андрић нам само понекад приближи ову жену - кад описује еротске преображаје њених очију - и то како их је доживео Михаило опседнут љубављу и смрћу; или, како је видео кајмекам еротску пуноћу и самодовољност Аникиног тела: „Загасита белина коже сакривала је потпуно моћни крвоток, и само се у оштрој црти, нагло, без најмањег прелаза, прелама у тамну румен усана или се полако претварала у једва приметно руменило око ноката и око уха. Цело то великоскладно тело, свечано у свом миру, споро у покретима као да је замишљено само о себи, без жеље и потребе да се равна према другима, као богата царевина: довољно само себи, нема шта да скрива и нема потребе да ма шта показује, живи у ћутању и презире туђу

потребу за говором.”

Две ствари у *Аникиним временима* не могу остати незапажене: то су моћ лепоте коју неко лепо биће има или може да стекне над људима и поремећај који испољавање (а поготову злоупотреба) такве моћи изазива у свету. Колико је горда, довољна себи, обесно самоуверена, од једног часа изазивачки настројена и, чак, бестидна, толико је спремна и на сурову самоосуду. Подразумеване среће љубави овде нема. Штавише, буди се велика мржња безмало свуд око ње. Прича о Аники може се читати као својеврсна феноменологија мржње. Мржња је од одлучујућег значаја у свету ове приповетке: однос између моћи лепоте и немоћне мржње према лепотици, али и моћи коју она има, одређује све остало. Лепота је у овој причи фаталан изазов и за оне који су загледи у њу, и за лепо биће само. Као мало који лик у светској књижевности, Аника, управо тиме што лепотом одудара од свега око себе, с неумољивом и стога болном јасноћом указује на границу између пропасти и среће: прва је неминовна, а друга невероватна.

Аника је свесна своје изузетности и желела је за себе исто такво изузетно биће са којим би пронашла љубав у себи и у свету, а то је Михаило, али то се није остварило. Аника не отвара кућу мушкарцима само због једног ако, него тек када Михаило три пута одбија да јој дође. Три пута одбијен позив мора она осетити као повреду, на коју одговара самоповредом. Ако се у њој јавља кривица, то није само и искључиво зато што је нарушила

ред око себе, моралне норме и оно што је нормално, већ и зато што је злоупотребила моћ своје лепоте, претварајући је у средство којим се квари и уништава лепота њеног живљења и живота уопште. Та њена лепота постаје узрок разних несрећа, делује као моћ над људима код којих изазива клетве. Уместо да, осим што ће јој се дивити, буде и благословљена, та лепота бива омражена. То је неподношљиво и њој, а не само свету у коме живи. „Осевапио би се ко би ме убио“, изговара Аника која не може да опрости Михаилу, али ни себи.

Аника, пре Михаиловог одбијања, живи са својом дозревајућом лепотом у исконској невиности света, са могућом љубављу која је у свету чека. Та љубав, међутим, мора бити велика и изузетна, јер Аника себе осећа као изузетно биће. Онај коме ће се отворити мора бити достојан ње. Истина је да је Аника, свесна своје изузетности, са ње и горда до охолости, али док у тој гордости није повређена, она не повређује никога, па ни себе. Почеће да изазива, понижава и злоупотребљава друге, на разне начине њој залуђене, тек када оскрнави себе.

Губитак лепоте обострано жељеног, али неоствареног живота изнад оног нормалног овчијег и мрављег, погађа пре свега Анику, али треба да заболи и Михаила бар онолико колико је њено јавно развраћање неподношљиво нормалним житељима касабе. Она привлачи и маме оне који нису онакви како Бог заповеда, па гамижу ка њој, развраћеној. И мисао о лепоти треба чувати и спасавати колико и лепоту саму, колико и свој једини живот.

Аника у саблажњиви живот блуднице одлази сама, својеволно, да покаже шта све може и на шта је све спремна. „Свашта ја могу учинити“, упозорава она Михаила, спорећи се у себи на тај начин трајно са њим, с којим се на раскршћу свог живота гледала дугим љубавничким погледом, нетремице.

Аникин аутоеротизујући додир говори о снажној усредсређености на себе; њиме се јасно указује и на самооткривалачко понирање. Но, ту је такође нарцистичко пијанство од себе, опијање собом у властитој лепоти која пупи и расцветава се. Сатима се ова девојка додирује тамо где је кожа најглађа, да би се тргла отрежњена и вратила у стварни свет. Најзад, као можда најважнији елеменат Аникиног унутарњег кретања по самој себи, видимо и корене њене гордости која тежи да се претвори у охолост. Утонула у призор фуруне и лончића на њој, открива она себе, и док себе проналази у сопственом додиру као лепо биће, али не мање и док, с прекидом додира, себе као да губи - тада, пак, откривајући се у најдубљем свом слоју, као биће са своје лепоте скупоцено, које, дакле, не сме бити изгубљено - ништа њено не сме отићи низ воду.

Осећати се изузетно вредним, и то изводити из непосредног осећања себе, више је од нагона за опстанком, па и од самопоштовања које човеку даје достојанство. У ономе што је више од таквог самопоштовања, а нарочито кад је реч о егоизму лепоте која осећа шта може кад пробуди жељу, дивљење или, евентуално, љубав, лежи и опасност. У Аникином случају узохољена лепота неће стићи да се обла-

городи у љубави, то јест у животу испуњеном љубављу према другом.

После неуспеха да с Михаилом оствари љубав, она остаје у власти нарцистичке опседнутости собом, која се даље продубљује. И пре свих драматичних збивања, Аника је сва обузета мислима о себи, ћутљива, равнодушна према свима. У догађајима који ће уследити после Ђурђевдана кад се објавила свету, она ће се у томе само утврдити. Лепота ће јој служити за испољавање надмоћи: не упоређује се узалуд Аникин положај у свету са богатом царевином. То сад више није девојчурак утонуо у себе, него жена на јарко осветљеној сцени, у коју сви гледају, и кад је осуђују, и кад је воле, и кад гамижу ка њој. Кад се присетимо како се њено велико складно тело, свечано у свом миру указивало кајмакаму, уверавамо се да нисмо без разлога задржали своју пажњу на раном Аникином осећању властите скупocenости.

Загледана у своју лепоту у неком свету у којем јој све казује нешто, додирујући саму себе док се са свим око себе разговара, Аника даје себи превелико обећање какав има да буде њен живот који управо почиње. Или се такво обећање само даје? Откривши себе, девојка себе доживљава као сувише велику награду за сваког ко би је додирнуо, те, према томе, њено је право да тражи потпуно покораване, апсолутно признање. И потоња обест Аникина, и дубина њеног самоскрнављења, и њена зла коб, објашњавају се величином тог обећања произашлог из велике лепоте и фиксацијом за себе као за нешто драгоцено

што се не сме изгубити. Такво своје право и то своје самоосећање Аника ће да осведочи на Малу Госпојину крај добрунске цркве.

На дан рођења оне која ће примити благовест и повиновати се речи Божјој, прота Мелентије куне оно у жени што је у њој од Еве, која се о Божју реч оглушила. Непослух једне девице, Еве, поравнат је послушањем друге једне девице, Марије, каже епископ лионски, који је у међувремену проглашен и за свеца. Невоља је људска у овом: док се у есхатолошкој перспективи то поравнање не оставри, људи живе заведени лепотом Еве, прекорачујући, као и Адам који иде за њом, прописане границе. Стид и разум требало би да у свакој жени кроте Еву, а у сваком мушкарцу Адама, који за њом јури (или се тетура); требало би да пригуше или бар усмере рад нагона, халапљивост чула, па и усхићивање лепотом кад је претерано. Милост Маријина, с друге стране, обухватнија је и јача од свега што може да донесе огрешење о стид и разум, о морал и друге прописе; шира је од сваког греха и посрнућа. Та се милост излива на грешницу не мање него на грешника. Свеобухватно опраштање, какво је њено, распон помоћи на какву је она као Мајка Божија спремна – то је идеал. У стварности, не само у босанским касабама и селима у турско доба, али тада и тамо поготову, Ристићкина снаха, међутим, од мржње према Аники се обезнањује, ни присенка никакве милости ту нема; прота, који да ли је држао или није држао клетвено бденије, издиже се на Малу Госпојину бар до тога да своју осуду усмери на оно

што је у жени погано, али ни у њему нема милости за жену Поганицу, која понижава, поиграва се с туђом љубављу и, повређена у гордости, наводи чак на злочин, подбадајући мужјака на другог мужјака. Таква има да буде проклета, и душом и мишљу.

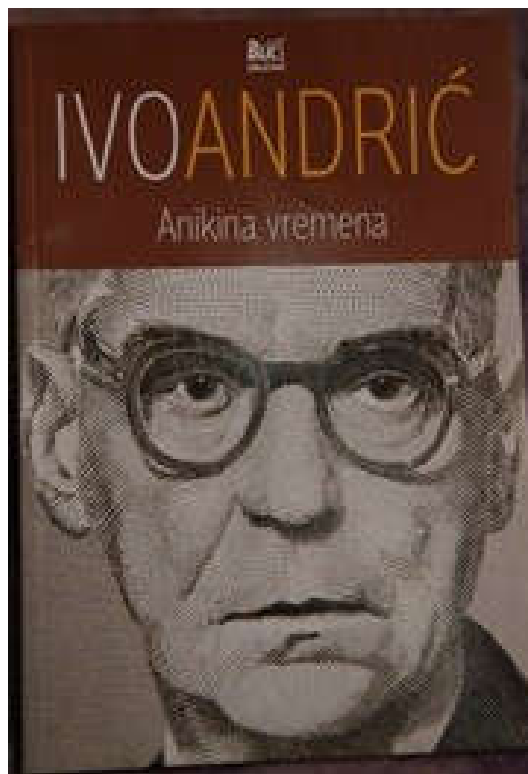
Трагедија лепоте која не служи љубави већ испољавању моћи тумачи се као некакво стихијско зло или неподношљиво огрешење о морал или уопште ред. Чак ни прота се не може довинути до спознаје истине Аникиног бића: не само што му је немогуће да завири у њену душу, за тако шта он заиста није кадар, него се уопште не може приближити ни питању зашто у њеном случају нема стида и разума. Оно што у Аники постоји пре стида и разума како их касаба схвата, повређено је у свом првобитном стремљењу- томе је трагични смисао како њеног живота, тако и оних који су са њом повезани. Утолико је Аника достојна сажалења нимало мање него било ко други из њеног света; утолико то примарно стремљење њеног бића тражи да буде схваћено; утолико трагични смисао свих догађаја којима је неспоразум између Анике и Михаила припремљен и условљен, осветљава, кад је схваћен, Аникино биће пре у његовој чедности него у кривици: људи су жртве оног што не могу знати, а и те како их се тиче, жртве су те немогућности више него самих догађаја за које не знају, па тек онда и сопствених чинова из овакве немогућности проистеклих. Спознаја трагичног смисла догађаја, или смисла догађаја по којем се они указују као трагични, отклања мржњу. Ко

би све разумео, ништа не би проклео. Коме је, међутим, таква моћ и таква могућност дата?

Игра злог случаја и женске ћуди пресеца се са недокучивом игром савести и уткива се у њу. Зао случај и женска ћуд Аникина тичу се, у битном, и Михаиловог живота. Исто тако, међутим, игра савести одвија се и у Аники, и одређује њен живот. Када чује да Михаило хоће да дође до ње, она – и то истим речима – поручи и брату да у исти час дође и он. Аника, дакле, осећа и зна да један од њих двојице, да обојица као два лика нечег заједничког, стоје на крају оног пута на којем ће свет бити враћен у своје нормално стање. Ружноћи те нормалности одговара страхота севапа који се убиством стиче; али тако мора бити, другог избора нема. Аника мора бити упокорена и, ако треба, уклоњена. Као да говори о некој војсци, за Анику приповедач употребљава изразе: развила барјак, жарила и палила, па онда није нелогично кад се извештава и о Михаиловом размишљању ко треба да је разоружа. Она је биће моћи.

По нечему су сва времена Аникина времена, нешто увек остаје исто, упркос увећаном знању и раширенијој просвећености. Немогућност да се додирне лепота води ка насиљу, убијању, самоубиству, лудилу – то видимо у разним регистрима. Уосталом, није довољно напросто додирнути лепоту. Тај додир треба да донесе ведрину душе, радост, безбрижност, да потре егоизам не водећи при том у аутодеструкцију, да донесе срећу без самозаборава или надмености моћи. Једном речју, лепота треба да изазива

љубав, да њоме буде штићена, да у своме самодаривању њоме испуњава и да сама буде њоме испуњена. Када се догађа све супротно, и уместо љубави видимо свуд и свакад само мржњу, то сведочи о дубокој посрнулости света. Онај ко чува биће које воли, на тај начин чува и може трајно да очува љубав у себи. И онај ко воли и онај ко је вољен постају тиме лепши. У Аникиним временима, међутим, овакве љубави која чува и стара се уопште нема. Постојати у таквом свету није лепо. Андрић је на више места у својим делима показао да гомила нема срца и да само она може да учествује у гротескним играма са бездушном страшћу.

Споменар српских песникиња

Припремила: Кристина Павловић Рајић

МИЛИЦА СТОЈАДИНОВИЋ СРПКИЊА

(22. март 1828 – 25. јул 1878)

ВЕНАЦ ЗА ВРДНИЧКУ ВИЛУ

Ој, сестрице, песме вило,
венчић сам ти сплела, ево,
од латица твог цветника,
што мирише и овог века.
Целивам ти србско слово
којим те је Небо надахнуло.

Ој, врдничка песникињо,
што си љубав чедно скрила,
срце стидом скаменила?
У врху Авале мале
вид'ла Ђорђа против але.

Родољубљу свом слушкињо,
драговољна у све дане,
Србијици само да осване.

Ој, грешнице књигољуб'це,
воспитана кћи Милице,
поштована и угледна
вазда добро дочекана
од Белграда, па до Беча
стихоткаљо свог доба најпреча.

Ој, Србкињо уз гитару,
гонила си сунцем зиму,
дирнула си жицу стару
романтичну нимфе риму;
србску славу узвисила, јеку
фруле низ појила,
фрушкогорске манастире...
молећ' Бога да с' олује смире!

Кристина Павловић Рајић

Милица Стојадиновић

(Буковац, 22. март 1828 – Београд, 25. јул 1878) с пуним правом носи надимак Српкиња, јер она то својим животом кроз деловање и писање уистину и надасве јесте. Док је Љубомир Ненадовић глорификовао херојство Црне Горе, она је с поносом певала о Србији,

слободарској и јуначној земљи. Пожелела је да пође с гитаром и бодри српске војнике певајући им јуначке песме, како је то некад чинила у Француској легендарна Јованка Орлеанка, опевана код немачког романтичара Шилера. Отац ју је одвратио од тог наума, а слабо здравље касније и од жеље да буде ратна болничарка. Међутим, Милица Стојадиновић Српкиња је ушла у историју као прва жена ратни извештач с репортажом с попришта самих борби *Срце и барикаде из Београда* 1862. године, коју је објавио Маџарски дневник. Изразит патриотизам је обележио и њену поезију. У књижевност је ушла 1847. године песмом објављеном у *Сербском народном листу*.

Савременици: Вук, Његош, Љ. Ненадовић, Ј. Суботић, Мина, кнез Михаило и књегиња Јулија, патријарх Јосиф Рајачић, Август Франкл, Божана Њемцова, Ђорђе Рајковић, Иван Мажуранић,... волели су је и веома уважавали. С неким од њих је водила преписку. Била је Вуков сарадник,

сакупљач народних песама које му је слала и веома драг гост његове куће у Бечу.

Скерлић је изразито негативно оценио њено песништво, рекавши да је „безлична, хладна, сувише пригодна“ и да је „из љубави за поезију, промашила цео свој живот, и била жртва књига и једног књижевног више сна живота“. Милица Стојадиновић Српкиња је била под утицајем старе школе класицизма, укалупљеног стиха и риме, али у њој се, макар у пропламсајима, јавља аутентично родољубиво осећање (На Видов-дан србски с' дуси/ Над Косово спуштају/ Вилу која судбу прати/ За потомство питају“ На Видов дан), девојачка богоугодност („Докле живим, да поживим/ Теби само ја угодно/

Да ја могу у невољи/ Твоје име свагда звати“ Молитва), романтичарска љубав према природи и родном крају („Моја Фрушко јошт' ми срце – Не зна желит' други крај“ Мојој Фрушкој гори), као и трагизам (Мој најмлађи мили брате / Сад ја водем умрет' за те“ На глас болести брата најмлађега (у путу))... Веома су занимљиве и као сведочанства значајне њене пригодне песме о сусрету с Његошем и свешћу песникиње о Његошевој поетској величини (Који је с даљњег, ал' с нашег неба/Целом Србству поносна звезда“ Себи за спомен на 16. мај 1851).

Објавила је три збирке песама: 1850, 1855. и 1869. Упркос оценама о слабости њене поезије, она се ипак нашла у антологији М. Павловића и М. Лесковца. Савремена рецепција њеног стваралаштва као највреднији допринос српској књижевности истиче Миличин Дневник

у Фрушкој гори 1854. г, који је писала неколико месеци као 26-годишња девојка. Дело хибридног жанра у ком се она показује као претеча реализма у поступку приповедања, у коме је и пионир у бављењу питањем о улози и положају жене у књижевности („Какав је то грех што ја књигу љубим?“). Била је свесна да је позвана да пише јер је као рођени песник осећала да јој „пјесне слазе са неба висока“.

Њене „неземаљске очи“ и атрактиван изглед подстакли су уметнике да у њој виде музу (Љ. Ненадовић, Ђорђе Рајковић), а Његош, усхићен њеном појавом, рекао је: “Ја појета, она појета, да нијесам калуђер, ето кнегиње Црној Гори“, али су њој самој замерали што не пише љубавну поезију. Кћи свештеника, строгих моралних норми, уз то и надахнута стидом девојачким из народне књижевности, сматрала је непримереним да о тајнама свога срца пише, што је исказала стихом:

Ја зар да коме чувства изјавим?

Та пре ћу мртва да се утајим.

(Кад се небо мути)

Никада се није удала. Остала је верна својој отаџбини и поезији. Последње године живота провела је у сиромаштву, јер су је браћа, продавши родитељску кућу и имање, оставила без икаквих средстава за живота (док се она у младости с љубављу залагала за њихово школовање). Митрополит Михаило ју је хапсио и саслушавао бојећи се да пише против њега. Без помоћи пријатеља и најближих рођака, преминула је у Београду, болна и у беди.

Сахрањена је на Ташмајданском гробљу, а касније су посмртни остаци пренети у Пожаревац, у породичну гробницу братанца.

Њена биста, рад вајара Јована Пешића, краси двориште Манастира Врдник. Милици у част се сваког октобра одржавају Књижевни сусрети Милици у походе, од 1994. г. додељује се престижна награда „Милица Стојадиновић Српкиња“. Миличин књижевни рад и залагање и данас су неугасла луча и опомена Српкињама и женама књижевницама да часно носе своје бреме и дар.

КАД СЕ НЕБО МУТИ

Кад се небо мути, не каже зашто,
Нити росна киша ради кога пада,
а срце моје да каже на што
Што оно само зна за се сада?

Ја зар да коме чувства изјавим?
Та пре ћу мртва да се утајим.

Скрива се земља под покров ноћи
Док звезда трепти на небу сјајна.
А завес срца зар треба поћи
Да снимим чувства и јавим тајна?

Нек туга, радост, у њем почива:
А тајну небу тек нек не открива.

У подне, или вече живота свога
потужи сваки на земљи овој.
И ја би гласа имала тога
Ко многи песник у песни својој;
Ал да ми судба зар буде јавна?
Та пре ће ме примит земља ме тавна.

МОМ РОДУ

За име језик зар је вечна борба
Теби мој славни Народе, суђена?
Јуче је тек престала звека
Мачева бојни за име твоје,

А данас нов ти рат се објављује
(Истина правда који ће решити)
Од куд је једном поздравље братско
Славенска вила теби носила.

А ти му србско срце отварао
Да дубље данас осетиш ударац
Од братске руке, која ти гроб
Безстидно твоме имену копа.

Вара се грдно. Ту ће саранити
За на век веру на љубав братинску
А за име твоје векови
И славна дела сведоче свету.

Ако те браћа дроњци одевају
И комад земље просјачки ти деле *
 Кадар си био оденут се златом,
 Епоху себи атворит Неманића.

И из темеља уздрмати луну
С Народом зборит научит Мађаре; -
 Па већа слава нег' „седам Бановах“
 А клањат Мађару, док с' не трже Србин.

Поштење веће него међ' дроњцима
И сужним робовима тражити браћу
 Трубити љубављу кад труби
 Ужасна рата труба, нужда прети.

Кратка је била браћо наша љубав
Ал' срећно време и вама и нама. –
 Вај! Што га крв – река прогута
 А сунце мира заваду понесе!

1852.

**Тако рече Гај.*

* * *

Свуд тишина, само поток
Кроз травицу што жубори,
Испод тамни сенки дрва
Са шуштањем лишћа збори.

Срце! ту је место за те, Не
разуму тебе људи; Твоја
топла к роду пјесна Само
злобу света буди.

Слушај како поток тече,
Погле' како небо блиста!
Амо срце, нису за свет
Ова твоја чувства чиста.

ТКО СЕ УМОМ У ВИСИНЕ

Тко се умом у висине
Поднебесне, к сунцу вине
Томе живот овде траје
Докле сунце небом сјеје.

ОВОГОДИШЊЕМ ПРОЛЕЋУ

О, пролеће мило
Зашто си се смрзло,
Камо твоје цвеће
Кам' да листа веће
Ту гранчица свака?

О, пролеће славно
Што си тако ладно?
Кам' ти сунца зраци?
Већ земни облаци
Витлају се свуда?

Пролеће весело
Што си тако немо,
Камо да долећу
Певајућ' пролећу
Тице са свих страна?

Кам' весела фрула
Што се досад' чула
Уз стадо пастира?
А сад ветар свира
По гори, по дољи!

Пролеће, пролеће
Што те висе свеће
Од мраза од леда
Свуда куд погледа
 Тебе тражећ' око?

Ој, сунашце мило
Зашто си нам скрило
Твоје миле зраке
За зимне облаке
 Сад у невреме?

Јер жао и теби
Што у гробу лежи
Његош Песник славни
Па не мож'ш зрак сјајни
 Да му на гроб спустиш?

1852.

Критика

Пише: Сања Живковић

ПОЕТИКА И ФУНКЦИЈА ИСТОРИЈСКОГ РОМАНА *ЗЛАТАРЕВО ЗЛАТО* АУГУСТА ШЕНОЕ

Први роман Аугуста Шеное *Златарево злато* је, према мишљењу многих критичара, дело које је отворило нову етапу хрватске књижевности. Такође, садржајем и духом који њиме провејава сматра се и првим *загребачким* романом.

Оно од чега ваља кренути јесте да он садржи и историју и фикцију, тј. и романтичарски идеализам и реалистички материјализам. Ове опозиције могу се пратити на више нивоа, и то кроз: тему, фабулу, ликове и њихову уграђеност у њу.

На почетку романа, Шеноа се обраћа читаоцу и уз извињење због могућих неисправности објашњава како је дошао до података који се јављају у роману: *Премићућ у аркиву града Загреба, старе запрашене артије, у којих од сто година није била рука дирнула, наиђохи на љуту и крваву*

пру међу силним подбаном Грегоријанцем и грађани загребачкими.¹ Даље, спомиње и Адама Балтазара Крчелића, писца дела *Historia cathedralis ecclesiae Zagrabiensis* (1770), који је такође писао о овом историјском сукобу. Шеноа своје дело назива приповетком за коју се трудио да буде слика тадашњег времена. Прва реченица романа припада историјском конкретном плану дела, јер се у њој временски лоцира прича: 16. век, тј. време владавине краља Максимилијана Другог (1527-1576) и бановања Ђуре Драшковића. Од тог момента се у преплету могу пратити два плана који се укрштају а без којих ово дело не би могло да се назове романом.

Без обзира на овакав почетак, идући даље кроз роман долазимо до закључка да историјске и оне које се не тичу директно историјских дешавања, а које ћемо у даљем тексту означити као фикционе епизоде имају готово уједначено распростирање. Грубом поделом можемо доћи до следећих података: од XXVI глава овог романа, њих тринаест могу се посматрати као фикционе епизоде (II, V-XI, XIV, XV, XVIII, XXI, XXII), њих десет као историјске (II, IV, XII, XIII, XVII, XXIII-XXXVI), док би се три могле посматрати као фикционо-историјске епизоде (III, XVI, XIX). Анализом све три групе појединачно долази се до законитости које је у својој поетици користио Шеноа.

У епизодама фикције, тј. у фикционим епизодама формира се љубавна прича између историјског лика, младог

¹ Аугуст Шеноа, *Златарево злато*, ИРО „ВЕСЕЛИН МАСЛЕША“, Сарајево, 1979, 23.

Павла Грегоријанца и неисторијскогг лика Доре. Припадници Павлове породице, такође, припадају историјском плану, као што је и Дорин отац историјска личност. Наиме, историја бележи постојање златара и трговца Петра Крупића, који је живео у 16. веку у Загребу, мада су информације о њему прилично оскудне. У овим епизодама јављају се и Магда, које у историјским деловима готово да нема, али и Грга Чоколин, Јерко као и многи други који нису доминантни ни од кључне важности за причу. Два последње поменута лика, тј. Грга и Јерко су два опозитна лика. Грга је интригант, који има пресудну улогу у формирању заплета, а Јерко позитивни лик, који тежи да ублажи несрећу коју интригант проузрокује. Међутим, обојицу спаја Степан Грегоријанац који је Јерков отац, а Гргин владар. У овим епизодама присутни су романтичарски и реалистични елементи. Што се тиче романтичарских, најзапаженији су они који се тичу природе и пејзажа, а који су подређени изражавању песникових осећања. Њихов карактер увек зависи од врсте и јачине осећања. Такође, интересантно је да се овакви елементи увек јављају или након неког догађаја, или пре одређене ситуације, које су готово увек описане реалистички.

Што се тиче реалистичких описа, у овим епизодама има их више него у историјским. Они се увек везују за неки лик, простор или догађај. Што се тиче описа ликова, разликујемо два типа реалистичких описа:

1. Реалистички описи који нагињу ка романтизму, а који се увек везују за позитивне јунаке; *Ну Дори и није*

требало толико пажње и бриге, младица по души добра... преметала добре ножице, обувене црљеним шиљастим постолицама, кад јој се лепа главица нихала под китном партом, а бујне јој се црне плете спуштале низ плаветни јањећим крзном ошивени зобун, кад је ручицама држала на прсих велики, сребром оковани молитвеник, стидно гледућ пред себе да ниси могао спазити муњевита ока од дуигих свиоликих трепавица, био би реко сватко: Ето светица сашла са олтара међу свијет да милим појавом развесели људе.²

2. Реалистички описи који нагињу ка натурализму, а који се углавном везују за ликове са елементима фантастичног, каква је Магда коју су људи сматрали вештицом иако је она била дадиља Доре Крупићеве или за негативне ликове, као што је Грга Чоколин: *Сухоњаст трчуљак. Глава му дебела, обла као глава од купуса, обрве густе над носом сведене, очи мале, црне, бодљиве кад их није винска магла застирала; нос туп, широк, узвинут, а црвен да се бојиш примаћи му пушчана праха, лице олизано, небрадато, рећ би жив цимер Гргине мештрије.³* Описе који долазе до готово фактографских чињеница, који сликају људску анатомију приметни су код Емила Золе. Међутим, док је он натуралистички приказивао све у роману, од ликова до догађаја, Шеноа се задржавао на оним ликовима који му ниси били позитивни или су пак нечим нагињали ка необичности

² Исто, 29.

³ Исто, 27.

Поред описа ликова у фикционим епизодама Шеноиног романа наилазимо и на реалистичне описе ентеријера. Од њих се посебно издваја онај који припада седмом поглављу, а односи се на опис Крупићеве собе, који подсећа на руску реалистичку прозу Оноре де Балзака. Такође, у овим епизодама налазимо и врло интересантне описе градова, какав је на пример опис Самобора, при чему они увек собом носе историјску црту, која сведочи о пореклу града и о његовим владарима.

Присутност историјских ликова, година, помињање важних догађаја и историјат појединих локалитета, доказ су да ове романтичарске епизоде нису потпуно ослобођене историјских момената, али су фикциони мотиви доминантнији те се и оне зато тако називају.

Историјских епизода има десет и у њима се прати политичка ситуација, тј. сукоб између Стјепка Грегоријанца и Заграпчана. У центру су историјске личности које се могу пратити на два поља. Прво поље формира се око лика Степка Грегоријанца, а друго око Загрепчана. Уз Степка се појављују: његова жена Марта, син Павле, док се Нико помиње у наговештајима. Историја сведочи постојање ових личности у сродству које је дато у роману, уз наговештаје да је Степко Грегоријанац био хрватски подбан, који је после првог великог земљотреса у Медведграду 1574. године прешао у Шестине, где је изградио властелински дворца. У Медведград се након 1586. године досељава ново становништво, тзв. Харामीје (жандари), које су указом, који је донет на хрватском сабору

служиле да мотре Влахе у Загорју, са намером да их спрече у хватању и продаји хрватске деце Турцима. Овај догађај није забележен у Шеноином роману. У роману се, међутим спомиње други земољтрес 1590. године, након кога је Грегоријанац морао да остане у Шестинама. Овај догађај Шеноа приказује у XXV глави романа, са малом изменом. Наиме, Степка, који је предан размишљању о мртој Марти, деци, положају, о земљотресу извештава слуга, након чега Степко доноси одлуку да отпутује у Шестине. Шеноа ће испратити историју и у погледу Степкове смрти, која се догодила 1592. године, али и у судбини Павла и Ника. Наиме, Павле гине 1604. године, а Нико, у историји означен као Никола, 1610. године. Како ни један ни други нису имали мушке деце Медведград је пао у руке грофа Egedou-а. Око породице Грегоријанац везују се и ликови Ника Желничког, Ђура Драшковића, хрватског бана и бискупа, који се у роману активно појављују, али и ликови Максимилијана Другог, аустријског владара од 1527. до 1576. године, Матије Корвина, хрватско угарског краља од 1458. до 1490. године, краља Владислава, који се спомињу при освртима јунака на прошлост, тј. на историјат Медведграда.

За Загреб се везују историјски ликови Шишмана Луксембуршког, Рудолфа Хабзбуршког, чија се имена спомињу приликом описивања старог Загреба, али и ликови који се везују и за Медведград, као што су Максимилијан Други, Степко Грегоријанац, његов отац Амброз и влашки пешак Ауерспергове чете, Милош Радак.

У историјским епизодама детаљније се описују и Медведград и Загреб. Међутим, док се историја и положај Медведграда дају у назнакама, преко пишчевих интервенција, кроз дијалоге ликова, о Загребу се говори детаљно, тачније посвећена му је читава IV глава романа. Шеноа полази најпре од географског лоцирања, називајући га *краљевским градом* који се простирао између Саве, Чрномерце, Медведнице, Грича, да би затим описао његову унутрашњост. Такође, он даље говори о суду и законима, у којима се може и наслутити извор сукоба Загрепчана и Стеопка. Наиме, Загрепчани су се владали законом тзв. „Златне буле“ Беле Четвртог. Ова повеља историјски је посведочена као један од најважнијих историјских докумената Загреба, који се односио на становнике загребачког Градеца. Загрепчани су били они који постављају али и крше законе, јер *Загрепчанин је био краљевски човек*.⁴ Позивањем на градску историју писац нам даје однос великаша, који су правили рачуне, и потлачених, који су те рачуне плаћали. У томе је лежао главни извор незадовољства потлачених Загрепчана, док су главним непријатељима Загреба сматрани бискуп, бан и владари Медведграда. Ову историјску епизоду Шеноа је искористио да појасни сукоб који ће бити кључан и у романтичним епизодама, а то је сукоб Загрепчана и Степка, тј. сукоб људи којима је припадала Дора и оних којима је припадао Павле. Одавде прозилази да је писац

⁴ Исто, 55.

ишао од општег ка посебном. Другим речима, сукоб два сталежа једног народа, одразио се директно на представнике тих сталежа који нису били типични. Под овим да ниси били типични подразумева се чињеница да Павле није био против Загрепчана у мери у којој је то био Степко и њему слични, као што Дора није мрзела становнике Медвдграда већ су њени поступци само један вид одбране. Овим Шеноа потврђује свој став да је судбина колектива пресудна за судбину појединца. Такође, овај опис Загреба, који је дат у историјској епизоди можемо поредити са описом Сомобора, који је дат у фикционој епизоди. Оба имају историјску подлогу, с тим да је Сомобор уз то приказан са више романтичарских елемената. Разлог томе лежи у њеници да се све у вези са историјским чињеницама одигравало у Загребу, док је сомобор и поприште фикције, тј. приче која се плете око Кларе Грубер.

Што се тиче времена у историјским епизодама, акценат је на годинама: 1574. г. (II глава), 1571. г. (IV), 1577. г. (XII, XIII), 1578. г. (XVIII), 1579. (XX), 1583. г., 1590. г., 1591. г. (XXV), 1592 г., 1604. г., 1610. г. (XXVI), које су централне временске тачке у роману, а уједно повезују дело са конкретним историјским догађајима, као што су велики земљотрес 1590. или Степкова смрт 1592. године. Њиховом употребом добија се на историчности романа. Примећује се, такође, да се поједине године појављују и у романтичарским епизодама (1576. г. у VI глави), што се може протумачити као тежња за успостављањем везе између историјских и романтичарских елемената, тј. између

фикције и стварности.

Непрестана тежња за спајањем историје и фикције највише ће доћи до изражаја у три главе, које смо означили као фикционо-историјске. Поред очигледног преласка са историјског на фикциони план, Шеноа ће знаком *одвојити ове делове. У све три главе у првом делу су дата историјска дешавања, а у делу након* долазе дешавања у вези са фабулом. XVI и XIX глава чине целину са претходним и будућим главама, тј. налазимо распоред периодичног понављања: **фикција** (фикциона епизода у претходној глави) – **историја** (први део фикционо-историјске епизоде) – **фикција** (други део фикционо-историјске епизоде) – **историја** (наредна епизода), док у III глави нема таквог распореда. Наиме, у III глави распоред је следећи: **историја** (II глава) – **историја** (први део фикционо-историјске епизоде) – **фикција** (други део фикционо-историјске епизоде) – **историја** (IV глава). У ове три главе подједнако су заступљени и реалистички и фиктивни елементи, са појачаном употребом дијалога, што упућује на то да су ови делови изразито динамични.

Из свега наведеног можемо рећи да је романом *Златарево злато* Шеноа отворио еру историјских романа у хрватској књижевности, те да оно у целости има историјску основу, која је проткана фикционим епизодама. Оне су Шенои послужиле да читаоца на тренутке одвоји од пуке везаности за реалност и пребаци га у свет фикције. Његове историјске епизоде служе и као историја појединих делова народне прошлости. Шеноа се није превише задржавао

на детаљима, већ је своје ликове изградио као целовите, без превеликог прецизирања појединости. Треба рећи и да се није могао ослободити дуализма који је поседовао, те је и у овом роману користио реалистичке и романтичарске елементе, без њиховог међусобног потирања.

Аугуст Шеноа

Лични став – Слободан М. Чуровић Апис

ЧЕМУ ЈОШ ПОЕЗИЈА

(између махнитости и покорности)

Не распознавајући ријечи које припитомљавамо и кротимо, ријечи ласкаве и подмукле, пјесници ступају на вјетробој гдје се стално укрштају заноси, бијесови и самозаваравања. И не трује нас живот толико, колико је наше пјесничко грцање заразно, јер једино за пјесмовно битисање нема лијека.

Усуд пјесмовјерника је у томе што поетише горчину битисања, али у томе да измишља нову религију бола и само је то добровољно, мрзитељско римовно заточење. Бити опкољен ријечима и бити бескрајно сам, толико гладан своје муке, ето вам нацрт за израду портрета пјесника, од живих боја, бљескова, мириса, у неред, у сивилу овог земаљског клецавог корачања...

Колико моћи, умјети и знати пред загонетком писања. У те горко-слатке мреже заточени смо и другачији. Ако смо пјесници. Ако још увијек изневјеравамо смрти, и помјерамо варљиву мету живота, римама и обузетостима.

Бити у посебном виду на листама за оде и за губилишта, то је судбина поезиологије, сопствене поетологије. Пјесници бивствују некако другачије, махнитије и дрскије (јер песник мора бити обузет ако хоће да буде

песник“ - како каже Црњански), између туђих бивања, не слутећи, никад да разазнају да су означени да буду тајни „љубавници“ поезије у недоба идола, да буду препјевачи живота и вјерују у ону илузију трајности, тврдокорности и непоткупљивости стиха.

Како заронити у дубине језичког брашна и слада, како скинути свлак грчила и опасности ријечи, а бити главом изнад воде и бити сам, непрестано сам, не удварају се пјесничкој ласкавој свити, не ићи као сјенка за проглашеним, варкама пјесницима.

Носити ту леднину у себи, лескање ријечи, те сјајке и никада коначна присвајања, (често грубост и преваре) не бити у фамилијарним везама са римама, дати им слободу, да по властитој инерцији живе како они хоће и захтијевају. Жудјети за тијелом пјесме али никада не додирнути га, јер она остаје себи вјерна, не свом творцу. Што је незахвалнија, дурашнија, дрскија, њен творитељ је већи и кивнији ловац на њу да је посвоји, сујети, ограничи.

Свака добра пјесма је разгоропађена, она тражи своју слободу, наслућујући боље и тананије безмерје времена, склад знакова и магијско звуковље.

Поезија је лична, заводница је и претворница. Пјесници су само пролазници поред њеног гордења, охолости до непрепознавања, и заглушујуће гласноће. Ослобођена баналности, по својој закономјерности битише, тако што је ишту а не дотичу кротитељи, она је непознаница и себи и другима. Али то је само варка и ко ту коме вјерује?

А „љубавити“ са поезијом значи бити у опасним везама

на врху сјечива, ходати по ивици најнепознатијих, ненаклоњених ријечи, непрестано цвокотати пред мрзовољним неповјерењем прелетача и прислужника прибиљжника твари у материјално-хедонистичкој реалности, из луче макрокосмичког сневаног зачудно бито огољен језивом свакодневицом. Бити пјесник значи бити убачен, ван свих гравитација у жрвањ играонице у „немерљиве силе“ тог новог, непрестаног чуда што се зове пјесма. У инат свему, од лажног реда до вјечитог нереда, авантуре што измигољи каткад (ако не увијек) оним злокобним ласкањем од памтивијека...

Зато је пјесникова махнитост случај, између незаинтересоване свјетине и злопогледа критичника и тумача смисла књижевног појавља. И онда чему још поезија?

О АУТОРУ

Слободан М. Чуровић Апис

Сакупљач секундарних сировина. Аргатин и надничарин српског језика, каже аутор о себи.

Аутор је тридесет пет књига.

Нове књиге поезије

НА ЛАТИЦИ КАП – БРАНКА ПОПИЋ

(Књижевна омладина Србије, Београд, 2019)

ЈУТРОС СУ ОТИШЛИ ЦИГАНИ

јутрос су отишли цигани..
дигли су черге и повели коње..
киша је била хладна
и магла се спустила густа..
уморног корака су нестајали
иза бријега
напола голи, и напола боси..
са кровова кућа
је сукљао дим,
мирисало село
на ребарца сува,
а са њиних погетих глава
слијевала се киша трудна..

јутрос су отишли цигани,
а киша још увијек пада..
у даљини чују се прапорци
и блејање гладнога стада..

ДОГОВОР

та, хајте људи да се договоримо..
људски све, нећемо паски..
ако треба са сваке стране
по два педља међе ћу дати..
нећемо вадити ножеве и сјекире
као што су наши преци..
ако вам доста није, даћу вам двије..
пустите ме да живим
свој мир..
ако не може људски, нећемо
ни паски..

НА ВРХУ ЛИТИЦЕ

на врху литице
стоји голуб млад;
раширио је крила
у посвемашњи склад

са стијеном леденом
што из земље сеже
и тмурнијем временом
које се протеже

од земље до неба као
човјек сам остављен
на стијени, из књиге
избрисан..

починути, починути
ах, сретна ли трена
да се болна одмори
душа замeтена...

НА ЛАТИЦИ УХВАЋЕНЕ КАПЉИЦЕ СТИХОВА

(Над збирком поезије у рукопису

"На латици кап" Бранке Попић)

Већ првом збирком песама "Рубац у руци" Бранка Попић је надмоћно показала да је песникиња. Зашто и како се доказује да си песник иако издајеш књигу поезије? Зато што су данас, у ери комјутера и друштвених мрежа, многи деградирали то некад, скоро па свето име песника, јер пишући свашта и при томе дрско објављујући књигу за књигом себе поетом назва свако. При томе не мерећи своје према ономе што некад песници, али они вредни тог имена, написаше и записаше. А Бранка Попић се стидљиво појавила првом збирком иако је годинама бележила своја осећања и мисли и у својим зрелим годинама поетски

експлодирала. Као да је из ње избио вулкан годинама чуван у дну душе. После тако добре књиге многи би помислили да за непуних годину дана се тешко могу поновити слапови стихова као у "Рупцу у руци". Песникиња Попић нас је уверила у супротно и пред нама је збирка песама "На латици кап" с великим бројем квалитетних и разнородних песама.

Већ првом песмом, првим стихом песникиња нас уводи у свој свет који је сасвим другачији од збиље коју она својим песничким срцем не жели да види, јер јасно каже: *кроз прозиран вео кад гледам у свијет/чини се све као зрелог маслачка плес;/улице пуне и град тијесан кроз прозор ври,/а ја кроз вео прозиран гледам док зри, док зри...* Та нит ускомешаности, само песникињи ухватних, снова и јаве, само њеном оку јасне, су и основа и потка предивног ткања већине песама у овој збирци. Стих Бранке Попић, без обзира да ли је болан (*тамо гдје сам расла стоји кућа пуста*), бунтовно опор (*ако ми нисте дали да будем боља*) или љубавнички занесен (*осјећам топлину бескрајних додира*), увек звони својом пуноћом и музикалношћу. Посебно треба истаћи и похвалити тај умешан отклон и вештину заобилажења обичности која је све више присутна у данашњој поезији. То никако не значи да је песникиња застала у прошлости како то неки савремени критичари воле рећи за поезију наслоњену на традицију, за поезију којој је форма, мада уредно однегована, само оквир у који песници попут Бранке Попић сместе устиховане слике своје душе. И без обзира да ли су песме писане у

катрену исте метрике, катрену где метрика варира или у белом стиху, да ли су јој песме римоване или нису, поезија песникиње Попић је уравнотежена у својој музикалности и сасвим разуздана у својој осећајности и суштини.

*још један поглед, још један поглед само
дуж стрме улице у сами смирај дана,
тад биће занавијек све покопано
и остаће љуљашка нетом заљуљана..
(из песме ВРАТИЋЕ СЕ РОДЕ)*

Треба истаћи вештину употребе метафора, а пре свега њихову ширину и дубину, што песмама у овој збирци дају осим осећајности и мисаоност, јер стихови ове песникиње се не могу прочитати, не може се прелетети преко њих. Истинског љубитеља поезије ови стихови просто терају да им се врати, да их осети или се над њима замисли. Тако у песми *ПОНОВО НА ВЈЕТРУ ОРОНУЛОГ ТОРЊА* морамо се запитати како то *трошни торањ* може бити *најјаче свјетло морских светионика*, али ако се вратимо на почетак песме наћи чемо одговор у стиху *он стамен је потпорањ моме надахнућу*. Мада, то се може и другачије тумачити – као тихо пропадање лирског субјекта, али у томе и јесте снага поезије Бранке Попић – доживети стихове према свом осећању, расположењу и тренутку живота. А већина песама у збирци "На латици кап" је својом метафориком таква да их сваки читалац може другачије доживети.

Посебну пажњу у овој збирци заслужују љубавне песме Оне су и најбројније, али и најбољи и најлепши део ове књиге.

Бранка Попић у њима не калкулише (*разједа простор густ до усијања,/претвара ноћ у блудна свитања*), не устручава се да пред читаоце стави лирски субјекат отвореног срца и душе, голог и споља и изнутра (*дјевојчица чије женске чари/тек наговјештај благи дају,/ал' ти ме не хтједе у томе титрају*). У љубавним песмама увек лебди питање као мач над главом песникиње, али и читалаца, тај стих с почетка збирке *кроз прозиран вео кад гледам у свијет*. Тешко је разлучити шта је сан шта јава, што у основи и јесте и средство и циљ песникиње *иза прозирног вела*.

Пошто идеално не постоји, тако и ова збирка није по свему идеална. Највећа замерка је превелики број песама, јер како давно записа један песник да је *свака песма збирка за себе*, па ако је то већ немогуће било би добро број свести на меру која неће заморити читаоце. Али ипак, тај суд ће најбоље дати они, јер песници пишу песме из унутрашњег порива, а књиге се штампају да би их неко и прочитао и зато ће читаоци одлучити да ли је број песама баш по њиховој мери.

На крају, треба рећи да збирка песама "На латици кап" Бранке Попић по својој поетици заслужује да остане и на папиру (у књизи) за данашње, али и будуће љубитеље праве поезије.

Анђелко Заблаћански

**РАЗГРЉЕНИ КРУГ – КРИСТИНА ПАВЛОВИЋ
РАЈИЋ**

(Галаксијанис, Ниш, 2018)

ЛАВИРИНТ

Хармонике мех задихан, уз песму смех и загрљај мек,
одавно усхтех.

Свим путевима, другима што се не ускрате, замишљала
сам уз тебе, брате.

Рузмарини из осмеха ми ницали – да бих ти пред свате
ишетала, кошуље им окитила.

Теткина чеда грлила, брижљиво дарове спремала, косе
им бајкама плела.

Мних да у родитељској кући ватре грејемо, четварац
умножимо колом у круг.

На три, недобројени снатри у пећински се глечер
збили, не прежалили.

Корак нечујно саплетен, путеве тек начете, земљом
сатрте, жалили смо.

Слутња пролазима лавиринта лута, ехом звања
празнина одзвања.

Од немоћи, туге су нам каменије, године тешње сузом
отежалеле.

Збиља ми се у огледала добро загледала. Смрт, је ли
утеха,
мост у руменија свитања, где једном оздраве чежње
загрљаја?

КАМЕНО ПОДНЕ

Широким степеништем
над карневалским тргом
носим камено подне
у недрима.

Шиљато сунце боде зенице.
Мук ми обави струк,
затеже лук ребрима...
Зариј се, криче!

Нарамак јаловог ништа
бар да заватрим!
Ал' речи - тричаве!

Мекотом перја
спуштам образ на длан.
Угарком зазорим сан.

ЛАЖ

Смрт је лаж,
за животом слузав траг,
измаклога даха кошуљица смакла,
пропадљива гњила твар,
од пламена ватре прах,
опор трошан угарак,
механучког точка квар,
поправљива тек једна ствар.
Запрапо је тек смрт смртна,
у тај трен закашљуцнута.

ИЗВОДИ ИЗ РЕЦЕНЗИЈА

Кристина Павловић Рајић је оформила своју особену поетику и израсла у стихоротку тананог лирског предива. Пропевала је своју тугу, пропупелу космичким болом, испунила празнину недочеканог загрљаја, помирила се са неминовношћу самотништва у животу и смрти.

Мисао излази из Времена ка Вечности вођена и бива водиља кроз лавиринт *Разгрљеног круга*, песникињи која је тврдим речима стазу поплочала кроз љуту светлост и пустош муклине, да би се поново са братом сусрела на међи непрелазној. Успут је и самој смрти меру узела и саму себе потпуније спознала.

Варијације, од интимистичке, разумљиво саопштене тужбалице до херметичне, филозофске напетости ка дефинисању општих, дефинитивних појмова проистеклих из треперавог поетског микрокосмоса, успостављају динамику контрапункта кроз читаву збирку...

Драган Марковић, песник

Ретке су збирке које се читају као Разгрљен круг, одједном, грабећи од једне песме другој, јер ако песникиња успе да разреши своју бол имате утисак да ћете и ви умети да решите своја недостајања Изузетна композиција збирке савршено прати овај емотивни процес који тече кроз песме.

Песникиња је сигурним стихом исклесала једну пирамиду која чврсто стоји, на широкој земаљској основи, где су мила лица, топла тела, драги доживљаји. Али врхом пирамида стреми ка небу, ка божанским висинама чисте љубави, док је од слома у најосетљивијем делу чувају увек живе успомене. Када је бол испеван и отпуштен, остала је само љубав, од које све почиње, у коју све утиче и која свиме влада.

Бранка Тарбук, проф.

Прва шанса – Стефан Финк

ЈАНУАР

У јануару постоје само успомене,
И хладни пејзажи у магли
Кроз коју падају крупне пахуље прошлости,
И стварају гробље белих сећања,
Која чекају да се истопе,
И поново у земљи буду
Оно што су била на небу.

ЖЕЛЕЗНИЧКА СТАНИЦА

На раскрсници путева,
Ти си она која све почиње,
И све завршава.

Тамо где се укрштају
Сва осећања и успомене
Тамо је она...

И на киши и на сунцу,
Стајао сам и гледао
Како време брзо пролази.

И када ме више не буде било,
Тамо ћу стајати,
На раскрсници путева
На железничкој станици.

СВИТАЊЕ

Док смо кроз прозор гледали свитање
Видели смо месеце и године,
Видели смо сате и минуте,
И све топле летње дане,
И наше сенке у прошлости
Веселе и разигране,
Тужне и расплакане,
Љуте и посвађане,
Мале и заљубљене...

СЛИКЕ У ПОГЛЕДУ

Гледам те
И губим се
У мирису жита на пољима,
У призору свемира у очима,
У песми славуја међу гранама, У
заласку сунца над планинама, У
спарини летњег невремена,

У сликама људи који више нису овде,
Као што ни ми ускоро нећемо бити,
Зато те гледам,
И губим се
У сновима.

САМОСВЕСТ

Колико ће ми требати да схватим,
Да се плашим онога што сам видео
У једном давном, тамном сну?

Колико ми треба да схватим,
Да оно чега сам се плашио
У том давном, тамном сну?

Колико ми је требало да схватим
Да оно чега се плашим
У овом давном, тамном сну,

Да сам то ја?

О ПЕСНИКУ

Стефан Финк

Рођен је 5. септембра 1999. Године у Новом Саду. Основну школу завршио у Новом Саду, а средњу у Сремским Карловцима (Карловачку филолошку гимназију), где су неки његови радови били објављени у школском часопису „Бранко“. Студира на Факултету техничких наука у Новом Саду, смер Инжењерство информационих система.

Живи у Новом Саду.

Зоран Зарић - Ускрс

Ту око нас – Никола Шимић Тонин**ЋИЛИМ**

Када море ћилим тка,
Валова му капи,
Помажу ћилим ткати.

Гдје који галеб сврати,
Као ткалац ћилим ткати,
Ил' у ткање се уткати.

Бијела лађа сред ћилима
Усидрена знаде стати,
И у ткање се уткати.

Рибари му цијеле мреже,
Знају дати,
Да се ћилим може ткати.

Од некуда дупин сврати...
Није дупин за то ткање,
Већ је дупин за играње,
За парати мора ткање.

Драге, 23. 10. 2012.

ОСВИТ

Не дам
да сам
плијен
паука тмине

из топла пепела
ноћи
дани се дан
моме прагу

жице
глазбала зоре
прсти
сјене глас

звук звонки
освита

*На логоровању, Просика 29. травања 2012.
године. Загледан у Вранско језеро... На
рибички штап упецало се сунце.*

ЧОБАНОВА ДЈЕВОЈКА

Врху горе, небу горе,
гнијезда орла уз литице.
Доље даље у долама,
цвату круне врх травама.
Корак даље звјездан дана,
овцама нема чобана.
Хладу каквом под јаблане,
худо је оно заспало.
Из облака вила, вила,
дошла њему ко дјевојка,
будит' га себи за момка.

О ПЕСНИКУ

Никола Шимић Тонин

Рођен је 8. јануара 1962. године у Црквицама - Зеница. Песник, приповедач, романописац, драмски писац, писац за децу, писац уџбеника, есејиста, књижевни, ликовни и драмски критичар. Обелоданио је тридесет шест књига. Лектирни је писац. Превођен је и награђиван. Уз певане песме, сценариста је и кратког филма за децу и младеж *Влада и Разговори угодни народа славенскога*. Активно се служи немачким и руским језиком.

Живи и ради у Задру, Плавну код Книна, приморскоме мјесту Драге код Пакоштана.

Еротска поезија – Весна Бошковић

ЦИГАНСКИ ЋИЛИМ

Ноћима осликава
торзо мушкарца.
Простор прелива
разливени бакар.
Испред палете
на поду
мали шарени ћилим.
Сапет у даху
покошене траве.
Мирис притиска
гушу,
браду,
прса.
Дах демона
усисава,
образом дрхти,
тресе кукове,
жваће трешњице,
сагорева ватру
голе сликарке.
Непознат мушкарац
бакарног тела
просуо жеравицу...
по ћилиму циганским.

ОРАЛ

Иста сам као ти,
као сестра близанка
у ноћи пуног месеца
што мирише на грех.

Стрељам зеницу,
опијам блискошћу,
док ти признајем да
само сам
твој полни хормон.

Иста сам,
само су ми кукови шири,
рамена ужа,
сокови слађи.

И ти си као ја
језик змије,
отровни, медени,
кајање ванвременско.
Не стиди се жеље,
ћутим и чекам,
оголи дланом моје бедро,
хаљина је кројена
са намером ... и надом ...

Кад пригрлиш оваријум
све до флеша
дрхти кожа и кост,
пуцају зидови,
нестају светови.

Укорени се
у моју мекоћу,
ту где су лептири
због којих дисање стаје,
а топла влажност клизи
бескрају свемира...

МАЧАК ЗОРЊАК

Буђењем издишеш,
моја коса ти на рамену,
нема она друго раме.
Изливи из душе
носе бремените нежности
твојих знојавих руку.

Крадем се
док милујеш паперје меко
рукама сапетим.
Стојим испред прозора,
мајица стеже дојке
снагом твога мириса.

Док те нектаром зовем
чекају прашници, тучак,
расте твој поспани мачак.
Случајни пролазник шаље ми осмех,
не зна он шта је то
мачак зорњак.

ЦРНИ ЦВЕТ КАО ЦРНА РУПА

(да ли сам ја црнкиња?)

Због тебе сам, само због тебе
распорила срце
личило је на црни цвет
између колена и пупка
на длану га теби донела
да би ти била поштенија...

Због тебе сам будна заспала
између почетка и краја
у нашем Београду
између Скадарлије и Аде Циганлије
послала ти црни цвет
поред њега да усниш
да би ти била чеднија...

Преспавала сам те, због себе
попут одраног срца лавице

уловљене негде у црној Афици
одакле су ме довели
да те црним цветом окитим
да би ти била...

Због тебе сам, црна црнкиња
заспала сном просјака
и поклањала и преклињала
цијанид у цвету крила
док сам под мостовима рат са аветима водила
да би теби доказала...

Пробудила се, због њих
пролила све отрове из здела
воду пустила и дуго за њом гледала
отупелог погледа без дрхтаја
нема, из нигдине изронила
да би са тобом љубав водила...

Због тебе сам се родила
окованог доњег стомака
из кога је никао црни цвет
када сам те као страсног пијатеља упознала
и питала се с надом
да ли знаш колико сам чекала
да би те у црну себе примила?...

О ПЕСНИКИЊИ

Весна Бошковић

Рођена је 9. јуна 1964. године у Београду. Одрасла је у Земуну, где је завршила основну школу, а Математичку гимназију у Београду. Инжењер је информатике и дипломирани економиста. Запослена је у Привредној комори Србије у Београду.

Од ране младости бави се писањем поезије. Пише родољубиву, ангажовану, љубавну и еротску поезију. Члан је Клуба књижевника „Скадарлијска боемија“, Удружења писаца „ПОЕТА“, Удружења књижевника Црне Горе, Клуба писаца „Чукарица“ и књижевног клуба „Милош Црњански“, Бијељина.

До сада је објавила збирке песама: „Додир страсти“, „Иза прозора“, „Завет љубави“, „Неукротива“, „Рано моја“ и „Небески мостови“.

Са породицом живи у Земуну.

Три љубавне песме – Маријана Станковић**ДА ИМА НАС**

Да има нас ја свет дала бих.
Пустила срце да пева, да живи..
Обликовала бих речи као пољупце,
Нежне, лагане, попут пахуље.
Да има нас, руке ка небу бих пружала,
Захвална лепоти живота...
Смејала се гласно и звонко, попут детета, свему...
Радовале би ме ситнице -
Додир једва приметан, рука у коси, осмех у очима.
Мокро лице на киши.
Да има нас, јутром бих се без горчине будила
Срећна, спокојна и своја.
Пронађена.

Али...

БУЂЕЊЕ

Пробудићеш се једног јутра другачији.
Можда неприметно,
Али нешто ће у теби бити промењено.
Видећеш боје на лицима људи,

Нијансе у погледима.
Тугу као капут на леђима.
Срећу као светлост.

Пробудићеш се једног јутра
И видећеш дан.
У њему могућности, оптимизам, наду.
Да покренеш себе. Пронађеш. Усрећиш.

Пробудићеш се једног јутра
И видећеш мене где те чекам.
Видећеш светлост у оку
И широк осмех на лицу.
Радост тебе кад угледам.
Осмехнућеш се и пружити руку.

Пробудићеш се једног јутра из мртвила.
Жив.
Чекам то јутро.

ПЛЕС

За плес са тобом и кад нисмо заједно,
Пишем чудне риме, видим нове слике..
Хаљину црвену, бордо штикле,
Усне јако нашминкане.

Са цветом у коси.
Са осмехом.
Радошћу.
Лепа сам.
Плес са тобом до краја живота.
То ми треба, то ме...
Блистам на сивом дану који крај мене пролази.
Рука твоја дотиче моју и
Небо, кад пожелим, мења боју облака.
Време је за музику.
За плес!

Синише Величковића - *Сновиђење*

Духовна поезија – Невена Милосављевић**ТЕМЕЉ ЈЕ ВЕРА****I**

Сачувати укореењено,
Усидрено, укопано,
За ветар, за сунце,
За наше умируће птице,
Сачувати пчелиње гнездо
Као сновиђене кошнице;
И низати српом басамаке у снопове,
Што ће нам стопе одвести на небо.

Један грумен храбрости у срцу,
Покреће планине освајача,
Позив на молитву са Дечана,
Као загрљај је мајчине утробе,
Док птице неселице надлећу ноћас
Шеваре са једне кристалне баре,
А злаћани вилински коњици
Утрли су пут спасења крстовима,
Што падајући васкрсавају у пламену.

Колевке слатких лимунова
У цвасти су, негде на мору.
Овде је само умирући дуд

Спустио невољно гране,
А са стабла му восак капље,
Као из пламена горуће свеће,
Испред иконе Светог Димитрија.

II

Сачувати посејано,
Изникло и зрело,
За месец, за звезде,
За ретке лептире,
Што као бели ноћни цвет
Шире небеска крила
Право ка пешчаној олуји,
У нади да ће им остати чиста.

Кад збројимо одбегла стада,
Што преживела су горске падине;
Таман нас је толико
Да уђемо на Малена врата,
Где живе су зидине Скадра,
Где на костима младе Гојковице,
Цветају беле хризантеме.

Кад од отровних бршљана,
У казану од звездане опеке
Испечемо најљућу ракију,
Што благост ће бити у данима

Кад Свети Илија распусти громове,
Погледа зашивеног за земљу,
Целиваћемо је препуни надања,
Да зауставиће олују са неба.

III

Сачувати зачето,
Рођено и семено,
За кише, за снегове,
За планинске масиве,
Што скривају утврђене казамате,
Топовска ђулад на готовс,
Што у миру сањају брегове,
Како им растресени падају у загрљај.

Рат нам је Библија генетског кода,
Шкропљење гусала лозовом ракијом,
Јер бршљанка је за нечасна умирања,
Ни налик Вукашину из Клепаца,
Што понео је ореол страдалника,
Достојанственог пред Великим вратима,
Која му чувају крв у пехарима.

Поднебице је грех јаснији,
У свој његовој страхоти постојања,
Над њиме и иконе плачу,
Падају лавови са припрата

Право на главу Татарину,
Што скупља око порте војнике,
Чијом крвљу на пергаменту
Писаће се нове хрисовуље,
Које ће спалити будући незнабожци.

IV

Сачувати песак,
Пепео и прах,
Из којих се дижу нова узвишења,
Са којих ниче један нови храм,
Чврсто укопаван у старе темеље;
А темељ је вера, кокарда и штит,
Које сваки ратник Сунца
Чува застакљене у пламеном оку.

И тамо код тог камена,
Што неки у вери гура узбрдо,
Трасе су нових видика с Валоне,
Кршеви су Јасеновачких гора,
Непроходне стазе Шумарица,
Олтари од лобања
Скупљених с крвавих жртвеника,
Чије очи су само налик на јагањце.

Срешћемо се тамо,
Срећни наизглед, храбри у траговима,

Што су у вековном нестајању,
И ковачи узвишених песама,
Коваће позлатом стихове,
У којима ће из кристалне баре
Опет на небеској литургији
Стајати хорови у бесмртној одежди.

БЛАГОВЕСНИК

Царским небесјем царован,
Боговесник благовешћем дарован,
Серафимском круном крунисан,
Из легије вишњих изабран,
Архангел Гаврило радоносник,
Боговицу Мојсеју прописа Постање,
Које у цркви сад славе арије,
Богоугодницима, Јоакиму и Ани
Прописа рођење Приснодеве Марије.

Царским небесјем царован,
Благовесник благошћу дарован,
Он Захарији у благи рече
О рођењу будућег Претече,
И Марији питатељници саходи у сан,
Неометан дневним звуцима и злбом,
Тихо, да не уплаши сновиђењем, каза јој:
„Радуј се, Благодатна, Господ је с тобом!“

Царским небесјем царованог,
Од Благовесника благошћу дарованог,
Богомудрена Марија, прими благовест,
Послушањем својим Еву да помилује,
Да Господа над нашим гресима смилује,
И добродетељима јерес да спречи,
Прозорљиво и крепко ангелу ускликујући:
„Ево слушкиње Господње, нека ми буде по твојој речи!“

НАЈСКУПЉА СРПСКА РЕЧ

„На почетку беше реч“
Плодоносна као
Натопљене оранице,
Разграната као жилице
Срасле уз кречњак,
На гробовима фосила,
Ту где су јуриле воде,
Цепале стене
И рађале кањоне,
И бујао нови живот
На сунчаним обронцима

И беше Реч мач од ког
Се најљуће страда,
Да завади и влада,
Да каже провиђење

И за дукате се прода
Реч, Реч, Реч и Реч...
Тежа од товара
Који је савио леђа,
И лакша од сузе,
Глади и страдања

Реч... „да није ње,
На чему бисмо стајали?“
Преко ког би се камена
Гледали и тукли?
За шта би уранили зором
И гинули? Позвали на двобој
Несретника, што је баци
С рамена право пред ноге
Срдитом витезу, да му се
Под оклоп откотрља
И разјари срце

А Реч је и благост,
На рођењу дар, ономе ко
Скрушено је прими,
Њоме да теши убоге,
Да проповеда веру,
И мири завађене,
Кроткошћу понесе крст,
И венац земаљски
С презиром одбаци

Због Речи, коју ће и
После смрти мироточити

Реч је и име, Светло име,
Светом водицом проказано,
Крштењем поклоњено -Растко.
Реч је и име, Богом даровано,
Стрижењем испојано -Сава.
Реч је ореол фрескописни,
Тамо где обитава Реч -Свети,
Крунисана Речју Глава.
А та је Глава Свети Сава,
Најскупља Реч Српска.

О ПЕСНИКИЊИ

Невена Милосављевић рођена је 1990. године Дипломирала на Филозофском факултету у Косовској Митровици на Катедри за српску књижевност и језик. Тренутно похађа мастер студије Српске књижевности. Пише поезију, прозу, есеје и као сарадник је присутна у многим књигама, као лектор и рецензент. Добитник је више награда за поезију, своје песме је објављивала у многим часописима и зборницима, а међу првим у којима је објавила био је часопис *Суштина поетике*. Невена је и мајка двоје деце.

С породицом живи у Звечану на Космету.

Приче из суднице – Милена Ћировић

ЗРЕЛА ЉУБАВ У НЕЗРЕЛО ДОБА

На аутобуској станици метеж од великог броја путника. Зоран и Мила са бебом старом три дана, провлаче се између ужурбаних људи, тражећи аутобус који ће их одвести некуда. Одојче спава у мајчиним рукама. Ушли су у возило и сместише се на нумерисано седиште. Ћуте. Полако уназад измичу, откидају се од светине и ларме. Куда сад? Кући?

– Шта ћемо? – зурећи кроз прозор Мила се обрати Зорану.

– Не знам. Не смемо код мојих – одговори, погледом тражећи даљину кроз стакло.

– Знаш да моји не знају за трудноћу, не смем им на очи. Једва сам добила посао, а сада родила – зашушкава дете као да би да га сакрије и од себе.

Стигли су. Излазе. Куда сад? Ходе једно поред другог, а кораци тешки од мисли. Пут их води ка згради, обилазе иза ње, без договора, без иједне проговорене речи. Мила спушта корпу са дететом крај гараже. Никога нема и нико их не види, јер је дан већ одавно замакао.

– Идемо! – прошапта Зоран.

– Куда? – упита Мила, надајући се да ће некуда заједно.

– Ја идем кући, а ти код твојих – одговара Зоран круто.

Некада су се растајали уз пољубац, сада као да заборавише на своју љубав, јер њен плод им отежао. Обамрли,

не осећају ни сами себе. Раздвојише се на центру засеока. Зоран пролази крај кафане, у којој спази оца. Одлучи да уђе. Кад би ноге само могао да помери. Као да га је магнетно поље приковало за бетон. Шта да каже оцу? Како? Отац га спази и махну руком да уђе, радујући му се. Нису се видели две недеље. Гурнувши врата запахну га задимљена просторија без вентилације. Поздравише се, а Зоран, кријући поглед, наручи пиво код конобара. Отац нешто прича, смеје се, објашњава саговорнику преко пута њега. Наједном примети синовљеву одсутност.

– Шта си се сневеселио, делијо? Како је у Белом граду?
– смеје се и потапша сина по плећима.

– Добро је – одговори му, а само једна мисао му је у глави: „Рећи ћу му, морам, па како буде“.

– Постао сам отац – као да туђа уста говоре, као да није његова глава, ни мисао, ни тело.

Отац се прену, нестале смеха. Нем. Очи исколачио, гледа сина, а дисање стало.

– Како? Када? – пита са станком. – Па где је дете? С ким? – питања се нижу у неверици.

– Пре три дана. С Милом – одговара механички, гледајући на врата као да би побегао.

– Где ти је дете? – проломи се из оца.

– Оставили смо га иза стамбене зграде, испред једне гараже – спуштене главе, стидећи се изговара страхоту.

Тајац за столом. Од присутних у кафани нико није чуо. Наједном отац скочи. Срећан, викну конобара и наручи за целу кафану пиће.

– Љуууди! Постао сам деда! Родио ми се унук! Ко шта

хоће нек наручи – виче, смеје се, грли сина, љуби га. Наједном постаде свестан где му је унук. Излете из кафане, упали ауто заборављајући на Зорана, а онда се врати по њега.

– Хајде, кукала ти мајка. Хајде да ми покажеш где је.

Зоран устаје журно, усхићен. Не зна да ли је срећан што је постао отац или што се отац радује наследнику. Жури. Зашкрипаше точкови под силином гаса. Чини се прелетели су до места где су оставили бебу. Нема је. Не верује очима. Мрак је. У том делу нема осветљења. Упали мобилни, али узалуд. Ужаснутог погледа и један и други стоје згрчени.

– У полицију – викну отац. – Идемо у полицију да пријавимо нестанак.

– Али, оставили смо је. Како ћу? Шта да кажем? – страх се вратио силнији од претходног када су оставили уснуло чедо.

– Рећи ћеш како јесте. Хоћу унука. Одговарајте за то што сте урадили. Хееј! То је мој унук. Како си могао? Где је Мила? – као да би зајецао од бола, од неверице да је могуће овако нешто да његов син уради.

– Код њених је – Зоран стоји укочен, унезвереног погледа. Само питања, питања, питања у мислима. Како је нестало за тако кратко време? Ко га је нашао? Пси луталице! Немогуће. Тек од такве помисли обузе га дрхтавица. Температура га тресе. Не, тело подрхтава од злокобних мисли. Не примећује да су стигли у станицу полиције. Чује гласове, не разазнаје их, само мумлање у ушима. Неко га снажно продрма за рамена и тек тада чу.

– Овде је – нашла га је жена из зграде и донела – чује оца. Још увек не види од хладноће која му струји телом. Рефлексно се осмехну.

– Види какав је. Хеееј, дедин унук! – смеје се и плаче отац. Плаче од среће, од захвалности према жени која га је спасла можда гладних паса, који свакодневно нападају.

– Боже, хвала ти! – проломи се очев глас.

Крај Зорана у ходнику суда стајала је Мила. Чекали су истражног судију и записничара да их прозову и саслушају. Одговараће. Нека. Имају њихово мезимче, првенче. Мила се сети да му ни име још нису дали.

– Уђите – прозва их записничарка.

Судија узима генералије:

– Зоран, од оца Стевана, стар 18 година, ученик средње школе у Београду.

– Мила, од оца Илије, стара 21 годину, запослена у једној београдској болници.

Завршна реч окривљених

– Криви смо. Волимо се, само ми је тешко што ће, кад порасте, од деце, својих другара, чути да смо га се у једном тренутку одрекли – јецајући уз напор образлаже своју бол првоокривљена Мила.

– Шта да кажем? Срећни смо што смо сво троје заједно. Венчаћемо се. Нисмо смели то да урадимо – са олакшањем Зоран изговори завршну реч, као да предаје своју судбину Божијој казни.

Судија направи паузу до пресуде, како би се сви присутни смирили од потресне и јединствене приче у малој вароши.

У условну казну, као олакшавајућу околност, суд је уврстио кајање и будуће планирање породичне заједнице двоје младих, незрелих у доношењу одлуке под притиском страха од неприхватања или осуде њихове љубави од стране ближњих.

О СПИСАТЕЉИЦИ

Милена Ћировић

Рођен је 22. августа 1967. године у Шапцу, где је завршила гимназију. Несвршени је студент немачког језика и књижевности, јер је, након две године студија, љубави дала приоритет и стекла породицу. Запослена је у Основном суду Шабац у Судској јединици у Богатићу.

Писање песама за њу је занимљиво путовање кроз снове, чаробни штапић за остварење неостварених жеља. Објављивала је у неколико зборника, у електронском часопису *Суштина поетике* и још понегде. Своје прве песме сабрала је у књизи *Тајна осећања*, покушавајући да открије читаоцу тајновитост дубине људске душе и укаже да је љубав спона не само човека са човеком, него са свим што постоји.

У свом животу сјединила је песму и музику као члан мешовитог хора *Мачвански* у Богатићу.

Кратка прича – Марина Адамовић

ИГРАОНИЦА

Рођена је кристалнољупког месеца јула 1975. Године, забележене подебљаним цифрама. Медицински техничар је дошао да пословно саопшти њеној мајци како је добила девојчицу ситну, али здраву. Мајка је била веома осетљива на недовољно познате особе и места боравишта. Збуњено је гледала у тог човека, затим у зидове болничке ћелије. Желела је своје дете, али није знала како и када ће га видети.

Беба је ћутала међу другим бебама и одмах се могло приметити да је различита. Остале су плакале као доказ да су живе, а она се већ тада плашила јавних доказивања. Дочекала је тренутак загрљаја мајке, напућила уста, али није хтела ни грам млека да исиса. Било је довољно слушање откуцаја срца уз које је провела девет месеци. Дани су текли као храна и беба је расла попут облака - од снаге јужног ветра. Након неколико месеци, зграбио ју је велики кашаљ. Мајка је мислила да ће умрети. Седела је крај ње не одлазећи ни до купатила. Држала је шољу воде из које је мало пила (да се не би успавала), а мало гурала три прста и брисала чело чедо. Чедо није умрло. Онако тихо и лагано, преживело је окрутну игру природе. Дешавало се од тада да јој је живот висио о концу још неколико пута до поласка у школу. Тада је ојачала и покушала да са осмехом дели учионицу са сличном децом (иако је имала

мајчине гене - само ми познати и рођени могу чувати леђа).

Међутим, пет година пре њеног рођења, чудног дана претамног децембарског јутра, дошао је на свет њен вољени брат. Мајка је била физички угрожена његовим ђаволским пробојем пута, али, ето, најугроженији опорављају се јачином срчане воље. Дакле, у кући је имала још неког свог.

Како је напунила осам година, он ју је загрлио и предложио да се другачије играју (Да, бато, ја не могу без рођеног). Бата ју је ставио у крило и почео причу о лепим осећајима. Слушала је и копала по глави шта треба одговарати.

„Идемо напоље да беремо цвеће?“

„Не, душо, не, можемо и овде.“

Чекала је и дочекала. Бата јој је увукао руку испод сукњице. Рекао је да се данас тако сва деца играју. Погледала је на врата и хтела да истрчи, али он се насмејао:

„Стварно, Сунце, то је дивна игра...“

Није се померала, само је дрхтала. Размишљала је сасвим невино: „ако он тако каже, значи да је тачно.“ Седела је ту где је постављена као верни слуга. Онда су се зачула капија, бата је брзо рекао:

„Иди на кревет, мама долази с посла. Не причај јој шта смо радили, једном ћемо је нечим изненадити“ Шта је то „нешто“, голицало јој је аритмични ум.

Мама је ушла исцрпљена и нервозна. Почела сређивање собе као по наређењу. Следило је постављање ручка, склањање и прање судова, без пољупца и разговора.

Она је легла раније него обично и плакала без јасног разлога.

Ови су се дани ређали у непрекидном низу док једном мајка није била толико тиха да је само чула када је скочила на брата, ударила га најјаче, а њу гурнула на под.

„Мама? Шта је, мама?“

„Ти, идиоте, шта то радиш?“

Вриснула је и схватила да јој је стомак најтврђа стена. Није могла ни дисати, ни померити се.

„Где сам ја? Шта сам? Ово је, значи, живот?“

После неколико сати, стигао је отац. Видео је лом у соби, јела нема, само жену која плаче на једној столици, сина како крвари на другој и њу како бледи на трећој. Пет минута касније, још један ударац за бату. Пала је са столице и срце јој је препукло.

Године су пролазиле, учила је све, волела да пише саставе из матерњег. Учитељи, наставници, често су их јавно читали колегама. Некада би групно плакали. Није јој било јасно зашто. Мирно би се враћала кући и улазила у собу где ће бити закључана до тренутка повратка родитеља са посла.

Питате се шта је даље било?

Нико не зна. Ретко је причала са било ким. Ретко је излазила са другарицама. Као сасвим одрасла, претила је мушкарцима да ће их убити приђу ли јој ближе, а себе је често рањавала убодима игли и танким ножевима, превеликим дозама лекова за смирење. Као по нужној заповести, седела би сама у парковима и отварала дневник књижевности душе. Није била благе нарави. Само је изгледала

тако. На случајне понуде за сарадњу, одговарала би дрско и проглашавана за чудака ког се треба клонити, а као беба „ћутала је међу другим бебама и одмах се могло приметити да је различита.“

Не видевши излаза из отужне свакодневице, извршила је самоубиство зиме прошле године. Пред самоубиство, сетила се Јесењина и сопственом је крвљу написала ово што сте прочитали.

П.С.

Ето: живот је космичка играоница, а она тачкица на небу што сја и гаси се да би нас осветила: збогом, збогом, невини; лепота је само мисао, а стварност - мученичко умирање праисконске најправедније, најискреније природе пра-пра људског бића које тек гега нашим умовима. Готово је, готово...

О СПИСАТЕЉИЦИ

Марина Адамовић

Рођена је 1962. године у Нишу. Студије француског језика је започела на Филолошком факултету у Београду, али је наставила студије права у родном граду.

Поезију објављује у електронским и другим часописима и заједничким књигама.

Објавила је збирке песама „Curriculum vitae“ и „Психоделија минијатуре“.

Живи и ствара у Нишу, Србија.

Белоруска књижевност за децу

ВИКТОР КАЖУРО И БОЖЕНА МАЦЈУК

*На дворишту или у башти
наћи ствар по својој машти.
(загонетке)*

ПО ДВОРИШТУ, ПО НАШОЈ МЕРИ, ШЕТКАЈУ СЕ
РАЗНЕ ЗВЕРИ.

Беле као пахуљице
Касно дошле са шетњице.
Под перјем озебле -
Ножице поцрвенеле.

(Гуске)

Има браду - није деда,
А рогићи нису слатки,
Бели бок и црни бок
И репић кратки.

(Јарац)

Каква то чудна планина
Иде до нашег дворишта?
Из даљине каже "Му-у-у!
Радујете ли се млеку?"

(Крава)

Ко на пећи дугог бока
Пере бркове од смока?
Ко се бакином лонцу прикрао
И павлаку олизао?

(Мачак)

Очи црне као бибер,
Сива одећа,
Као игле реп, уши, ноге,
Рупа му је кућа.

(Миш)

Важно ходи по плоту,
Хвали се свим срцем:
- Без мога ку-ку-ри-ку
Не би изашло сунце.

(Петао)

Зубат и космат око куће
Трчи и шапама грува:
И дању и ноћу осматра -
Пажљиво двориште чува.

(Пас)

**ЧУДНА ЈЕ ТО НА СВЕТУ СТВАР, ДАНАС ЈЕ
КИША, А СУТРА – ВЕТАР.**

За ћубе вуче жбуње,
Траве не сагиње меко,
А све облаке разгони
Или дивље жури далеко.

(Ветар)

Златна змија репом махнула,
Репом махнула - небо је засијало,
Небо је засијало, и брже за облаке,
И брже за облаке, јер је гром ударио.

(Муња)

Небо се од јутра мршти -
Не излазим на улицу,
Јер ће ме штипнути за нос
Кад сретнем шаљивог дедицу...

(Мраз)

Испекли смо хлеб,
И заспали малчице:
Птице су кљуцале окрајак
И расуле мрвице.

(Месец и звезде)

У трави се сакриле
Сребрне перлице.
Сунце је умало и нашло
Сјајне искрице.

(Роса)

Шетају беле пчеле,
Поље белином облажу.
Као из кошница, из облака
Лете у белом колажу.

(Снег)

Бели вео над земљом устао,
Поље, луг и реку сакрио.
Али када ветар дуне,
Завесу танку разгрне.

(Магла)

**НА НАШУ БАШТУ ПОГЛЕД БАЦИ - ТУ ЈЕ СВЕ
КАО У БАЈЦИ.**

Под лист је од жеге легао,
Сакрио се и ућутао.
Видиш, од зеленог дебељка,
Ван листа само реп остао.

(Краставац)

Лежи једна тешка царица,
Сва у злату господарица.
На додир се тупо смеје:
На сунцу се добро греје.

(Лубеница)

Постала им кућа тесна -
У свет су побегли,
И на хиљаде путева
Без трага полетели.

(Грашак)

Деда седи на столици,
А око деде - свита:
Латица је у латици,
Као да је пришита.

(Купус)

Сакрила чудесну лепоту
Девојка у подземљу.
Свету показује косу -
Зелену кудељу.

(Шаргарепа)

Сакрио се у гужви
Црвени шаљивџија.
У тој зеленој шуми
Ослонац му прија.

(Парадајз)

Седи у земљици
Ћубаста прзница.
Ко је за ћубу повуче -
Лије море сузица.

(Лук)

И ЋУБАСТЕ И КРИЛАТЕ ВОЛИМ КАДА КУЋИ СВРАТЕ.

Ко то крочи важно тамо
Мери дубоко блато?
Црни фрак, кошуља снежна,
А чизме црвене тако?

(Рода)

Нису акорди и скале
У висини дрвећа чујни:
Откуцава телеграме
Овај поштар шумски.

(Детлић)

Јасна ноћ је показује
Као плашљивца и ловца.
Кад се зраци сунца роде,
Она у свој кревет оде.

(Сова)

Белобока трачара
Скокнула са гране
И, журећи, оштро
Виче вести разне.

(Сврака)

Дошла је у госте
Из велике даљине,
У зеленом капуту
На беле линије.

(Сеница)

Гле, то сунчева деца
По дворишту брзо плове.
Је ли никло на снегу цвеће?
Или можда пале снегове?

(Зимовке)

Ко поред куће на гранчици
Песмом поздравља сунце?
Ко пролеће носи на крилима
И пева песме радоснице?

(Чворак)

**ПРЕКО КУЋНОГ ПРАГА – ДОБРО ЗНАЈ, ВОДЕ ТЕ
ЧУДА КРОЗ РОДНИ КРАЈ.**

Како желиш, биће тако:
Време покаже и пробуди
И даље размерним кораком
Он иде... А стоји у истој студи.

(Будилник)

У кући је са њом топлије:
Како се лако спушта вече
Светло свима дарује -
Као сунце пријатно пече.

(Лампа)

Заузме скоро пола куће,
Тешко ју је заобићи.
А сви ће јој врло радо прићи
Када се залече прстићи.

(Пећ)

Жара и жеге се не боји:
Лонце повуче са ватре,
И нема за њега одмора -
Домаћици све помаже.

(Жарач)

Нема свој језик,
А тако течно говори,
И новости све из света
Брже од потока жубори.

(Радио)

Два или три пута дневно
Рођаке окупља редом:
Са виљушком или посудом,
Или великом кашиком.

(Сто)

Од ивице
До ивице
Леже
Пешачке стазице.

(Тротоар)

*Превела с белоруског
Дајана Лазаревић*

Афоризми – Снежана Марко-Мусинов

- ✧ Ретко ко прихвата критике... Са похвалама смо увек сагласни.
- ✧ Од малена нас уче дисциплини. Неком се прими, неком се не прими.
- ✧ На рушевинама разумног, тешко се рађа здраво...
- ✧ Колико паметара, толико паметњаковићи. Баш смо се родно потрудили.
- ✧ Мрежа просјака и лопова се шири. Мртва трка.
- ✧ Не упињем се да будем попут вас. Довољно ми је што сам попут себе.
- ✧ Лажни рачуни, лажни новац, пријатељства из користи, лажне љубави... Где ће лаж да се заустави?
- ✧ Сумња никада није стерилна.
- ✧ Религијски смо некомпатибилни, али се ту тачка не да ставити... Списак је подужи.
- ✧ Посед лажи некад је већи од катастарског.

- ❖ Доста нам је и богова и хероја, мало бисмо да проживимо.
- ❖ Светска чуда се не ограничавају на седам; колико нас има – толико и чуда.
- ❖ Од човека правити отпадника, од жене дрољу, од животиње звер... није фер.
- ❖ Некад је боље дистанцирати се, него уплитати.
- ❖ Боримо се са загађењем воде, земље, ваздуха, али са загађењем ума најтеже иде.
- ❖ Сви се трудимо, за сада, само жене затрудне.
- ❖ И оне што се мајмунишу намагарче.
- ❖ Кад бих знала где ми је почетак, лако бих нашла крај.
- ❖ Кад не знаш где ти је шта, нек ради машта.
- ❖ У оном ког неправда мучи, крв праведника хучи.
- ❖ Све су чешћи напади отпозади... Нарочито код мушке популације.
- ❖ Ни деца више нису слика и прилика својих родитеља...

- ✧ Сва факта кад-тад оду у ад акта.
- ✧ *С ким си, такав си.* Зато нисам ни са ким... Никакав сам.
- ✧ Свако од нас временом неповрата барата.
- ✧ Опрљили смо прсте, језик оста.
- ✧ Васпитање је било и школска брига. Сад школа једва да има.
- ✧ Добро пливамо... У дуговима.

О АФОРИСТИЧАРКИ

Снежана Марко-Мусинов

Рођена као друго дете у словачкој породици 3. децембра 1958. године у Падини у Јужном Банату. Живи и књижевно плодотвори у Земуну. Ауторка је многобројних песама за децу и одрасле, хаикуа, есеја, кратких прича, критичких осврта, афоризама у часописима и зборницима, као и самосталне поетске књиге објављене у Београду 2018. године. ***Заустављен ток*** која је била у кругу за награду „Пегаз”.

Поезија наших дана

Андреја Врањеш | ПИТАЛИЦА

Када ће светлост потрошити тмину,
храброст вечно да наружи страх,
када ће се само од среће плакати,
кад ће мржња цела да постане прах?

Када ће живот ко мајка да прашта,
када љубав без боли да траје,
када ће се појавити неки нови човек,
који не зна да узима, али зна да даје?

§

Вања Парача | УДАХНИ МОЈЕ НЕМИРЕ

Удахни моје немире,
тек да вјечност
никад не помисли на крај
на вријеме стиглих цвјетања.

Прођи кроз мостове мојих дланова,
да створи се чаролија, којој ту је мјесто,
да жеља издахне сваки непостојећи трен,
и запове само додири душа
тек ту, на половини срца.

Има нешто у тежини живота,
кроз болне дане и надања.
Баш тамо гдје престаје сумња
а душа се огледа у одразу свом,
тамо нас чекао смисао лутања.

Удахни моје страхове,
тек да срећу оставимо за крај,
нисам узалуд чувала вјетрове,
да се распрше кроз први пад.

§

Срећко Алексић | МИНУТИ

Умиру речи
Сати и минути
Тишина дели
Два удаљена зида
Коме рећи волим те
Када су мисли
Црне комете Свемира
Правим се да не видим
У руци држим ружу
Увенуо поглед који кружи
Безброј глупости у транвају
Слушам све испочетка
Кроз надолазећу минуту
Умро је Човек

То нико не зна
Хлади се презир
Из дубине ока
Наша је мисао
Чиста узвишена лепота
Пред игром стаклених перли
У окрету скупог медаљона
Са хиљаду боли и страдања
У месечевој капи свеће
Што тихује и боли превирања
Када се сказаљке додирују
А мачеви у корицама ћуте
Наквашени љубавним додирима.

§

Драгана Албијанић | БЕСПУТНА ПЕСМА

Немушти, ево,
до срца Твога
исписујем пут.

Залутима
душе моје
обасут.

И ћутим студ
што после Тебе
населила груд.

А стихова ових труд
остаје
узалуд.

7. фебруар 2017.

§

Марко Станојевић | ПИСАЊЕ

Толико сам мртав да живим као помен,
сећање у сликама затворених очију,
расут у хиљаде тренутака
као снежна пахуља
падам и нестајем

Постојим само у песми-
кавезу слободе
као мисао уплетена у стих
као строфа која пева о чежњи

Мрак је за мене светлост
колико сам тама
бол је цват колико сам увенуће

Јер, писање је болест туге
нека ме излечи последња реч

Ирена Бодић | ДУДИЊЕ НА ТАБАНУ

Румени људи
за плуговима стоје
удишу дах зелених
дојки.

Белих балета
музика жубори
пркосно игра
ћопава балерина
тамо где
пшеница ће нићи.

Срце се стеже
усама, ко
бунар дубока.

Друкчије але је
прождиру.

Ненаучена на
уговорене знаке
брисати је немоћна
мутне речи између
два света.

А мириси су јаки.

Родољубива поезија – Иван Гаћина**КОСОВСКИМ ЈУНАЦИМА**

Крволочни Мурат хришћанство разара
док сакупља харач поробљене раје,
али храбра војска под вођством Лазара
султану на мегдан поносито стаје.

Кључеве од града Турчин силно жели,
без икакве борбе народ да покори.
Косово ти не дам, Лазар оштро вели,
до задњега даха српски син се бори.

Отаџбином златном царује слобода,
Турчин неће даље од Косова поља,
пливаће у крви док га носи вода,
све што буде било нек је Божја воља.

На бојноме пољу Србин часно гине,
кад остави рало он се сабље вати
да одбрани поља, брда и долине,
без уздаха болног испраћа га мати.

Ко је српске крви и српскога рода
нека у бој пође, Косово га чека,
ко у бици падне тај кроз вечност хода,
само јунак живи после свога века.

Док јуначка крвца низ Ситницу тече
о Косову пољу слепи гуслар пева,
по три турске главе бритка сабља сече,
Милошева кама под чадором сева.

Песме о јунаштву ветри свету носе,
божура црвених пуно поље равно,
у Косовке младе расплетене косе,
Лазар и јунаци изгинуше славно.

РУСКИ КОЗАК

Враћам ти се, мајко, након много лета
да пламено срце оснатрују зиме,
доноси ме љубав из далеког света
да у славу твоју златне стварам риме.

Сањао сам јуче да се будиш опет
као птица Феникс из пепела наде
док кавкаски ратник ко Прометеј пропет
орловима царским разоткрива јаде.

У венама крвца православна тече
што семењем вере освежава земљу,
светожарје руско кроз табане пече
док хрлим у сусрет вековноме Кремљу.

Из душе боема вине се Чајковски
док простране степе лепотом буди свод,
на ватреном вранцу јашем као Вронски
и ко витез гинем за кршни руски род.

Надиру кроз мисли сцене пуне бола
што их јача привид сунца и равнице,
на грудима носим васкрслог идола
док из бајке вила умива ми лице.

У поносном срцу успомене теку
док навиру слике старог завичаја,
призори детињства сноводаре реку
где нас зора брижно са светлошћу спаја.

Када ноћи мирне просипају звезде
непреболне чежње заиграју небом,
ко жуборне воде умом мисли језде,
кроз сећања пламти из малог села дом.

Враћам ти се, мајко, након много лета
да ватрену душу блаже оштре зиме,
док прераста љубав међе овог света
на пут твога срца мене носе риме.

ВЕЧНОЈ ВИТОВНИЦИ

Док је штите брда Фаца и Урлаја,
а сунчана јутра буде певом птица,
поносна, стамена, вековечног сјаја
у времену хода стара Витовница.

Умиљатим звоном на молитву зове
садећи у душе семе православља,
што душмани сруше верници обнове
док им као звезде горе срца лавља.

Зидове у вечност подигну Милутин
свладавши у сутон бугарске племиће,
док неславом тону Дрман и Куделин
орловима младим србозора свиће.

Разбојничко легло сравнила слобода
удахнувши процват Горњачкоме Ждрелу,
народ благосиља витовничка вода
што жубором блажи крвцу узаврелу.

Православну рају Бојовић просветли
кад обнови здање на Дјевину славу,
у златастом раму јеванђеље светли,
ћирилицом српском славослови јаву.

Молитва монаха гроб Тадејев чува
док Јованов извор светом водом лечи,
судбоносни ветар снагом вере дува
да душманов злочин Божја рука спречи.

Док је штите брда Фаца и Урлаја и
злаћана јутра буде певом птица,
поносна, стамена сред земаљског раја
кроз минуло време броди Витовница.

О ПЕСНИКУ

Иван Гаћина (1981, Задар), магистар инжењер рачунарства; пише поезију (укључујући хаику), кратке приче, афоризме и рецензије књижевних дела; објавио три збирке поезије: „Тебе тражи моја рима“ (2014), „Творац Мисли / Пролазник у ноћи“ (2015), Оковани проклетством (2018); заступљен у преко 200 заједничких зборника, објављивао радове у десетак књижевних часописа; члан више књижевних друштава, поезија му је превођена на десетак језика; вишеструко награђиван за поезију, прозу и афоризме у Србији, БИХ (Република Српска и ФБИХ), Хрватској, Италији, Црној Гори, Словенији, Македонији;

Живи у Задру.

Замишљене песме – Небојша Станојковић**САН**

Не препознајем свој глас
Мене су украли
Ово нисам ја
Ово није моје лице
Носим туђе тело,
Ове мисли, чудно је, ал знам
Нису моје
Усадили су ми их да се не бих сећао
Не нисам болестан, само сам уморан
И тако тужан, Боже, тако тужан
Било би све другачије, да ме нису украли
Ипак, један мали, сасвим мали траг
Стварног мене
Утиснуо се негде у мозгу, на ободу
Нешто мало од мене
Један пролећни дан
Сасвим обичан
Један дечак, сасвим необичан
С космосом у глави
С другим световима
Чекао је живот који долази
У џепу су му били планови
Чекао је на станици, и онда

Неко га је украо
Неко ме је украо
И планове из џепа и мапу
И мисли
И ставио ме у други воз
Никад ме нико више није пронашао
Никад се више нисам пронашао
Остао је само мали траг
Утиснут у неком запећку мозга
Ја само живим сан

НЕ ОСВРЋИ СЕ

Молим те, не окрећи се сине
Не мораш баш сад да ме видиш
За гледање нису све истине
Од неких можеш и да се стидиш

Гледај увек само напред
Ја сад нисам у неком издању
Клонуо сам, стар и сед Нисам
баш у најбољем стању

Не окрећи се бар данас
Не желиш ту слику у својој глави
А иза тебе сам, чућеш ми глас
Ти гурај, на све лоше тачку стави

И не осврћи се у животу
Јер можеш покварити успомене
И тако пут, што је пред тобом
Можеш претворити у голготу

Зато не осврћи се, немој ни за мном
Остаће ти лепо све што беше са мном
И само напред, одлучно снажно
Све остало је, сине, сад неважно

БОЛ

Боле ме ноге, боле груди
боле ме људи
боле изненађења
јер углавном су разочарења
боли ме глупост
туђа, а највише своја
боли ме кост
боле издаје без броја
боле хладна јутра
и страх од сутра
боле буђења
без основе куђења
боле неостварени снови
пријатељи бивши и понеки нови
боле заблуде

боле побуде
боле лажи и преваре
ране, нове и старе
боли то што гледам око себе
и плашим се да ту препознам и себе
и можда тебе, тебе и тебе.....
то што људи раде људима
па то се приписује ђудима
што гази се хладно преко лешева
и то кô песма, што лако се пева
што се мрзи, више но што се воли
и што се за милост моли
и што се ничему не одоли
не могу побројати шта ме све боли

СУЈЕТА

Покидај ланце сујете
Ропство је души најтеже
Слободан бићеш кô дете
Кад тај те оков не стеже

Тешке су то букагије
Тад срце пуно је отрова
Развлаче те оклагије
Кô врт си тад, препун корова

Мржња је тад у грудима
Кô камен тежак што притиска
Не радујеш се тад људима
Недостаје ти љубав истинска

Зли су чувари те тамнице
Сунца ти не дају видети
Све собе су ти кô самице
На крају ћеш себе се стидети

Погледај очима детета
Опери мисли суморне
Спознаћеш сву мудрост света
И смирај душе уморне

ОБРАЗ

Поносно ходам у поцепаним ципелама,
С поцепаним чарапама
Облачим половну мајицу
Без стида и без блама
И половну јакну, кошуљу, блузу
И уживам у њима као у луксузу
Све док ми образ није полован
И док лажима нисам затрован
Док никог не газим да бих просшао
Док сам тамо где треба, добродошао

О ПЕСНИКУ

Небојша Станојковић је рођен 1974. године у Врању. Завршио је гимназију, студирао медицину, али није завршио факултет. Сада ради у „Симпу“. Ожењен је и има сина.

Песме, приче и драме, које пише последњих седам година, објављиване у Србији и земљама бивше СФРЈ. За себе каже да је особени филантроп, киван на људски род.

Живи у Врању.

Иља Рјепин – *Ускршња литија у Курској губернији* (1880 — 1883)

Циклус песама – Санда Ристић Стојановић**НАРЦИС XXI ВЕКА****I**

Он у задртости ноћи само траје,
Из сличности јутра и нас, себе извуче
Огледалу сна неку нашу сенку даје
Краткорочност узвука ноћи, себи повуче.

Земљу увија у то што није,
Себичност цвета за себе закачи,
Небо се иза огледала његових крије,
Прогласе земље са свога лика откачи.

Огледало ноћи испира његова машта,
Његов лик искрзано у мени траје,
Земља се зари у његово свашта
Ноћ у талогу своје сете остаје.

Небо изузетак његове срџбе постаје,
Из главе хира његова лепа ноћ настаје.

II

Сунце све његове срџбе једва сазва
Сунце се као лик његов ствара
У мом огледалу се као коментар неба одазва
Ноћ утврђује да ли је његова дневна лепота права

Склони га Сунце као дан који греши
Небо се склони у птицу која му наликује
Мој лик, и његов лик одреши
Ноћ кроз тунел његове слабости ликује

Сировост ноћи нарастање његовог лика задржи
Цвет постаде ноћ када застане,
Ноћ цивилизацију гнева мог подржи,
Небо у огледалу привида мог остане

Сунце изгон мојих лица створи
Дан се у осипање моје срџбе затвори

III

Он небо на начин птице осваја
Извајан од самоће века, застаје
У огледалу таме га наша ноћ присваја
Са часа смрти о триковима Лепоте изостаје

Савршенство му огледало неспокоја може дати
Смрт се у оку живота као он смеје
Век га опасан бомбама стварности прати
Мисао цвета његово Сунце греје

Као рушевина погледа наших он изгледа
Век исто као шверц његове лепоте у безизлаз, кошта
Наличје смрти га упорно гледа
Небо се у храброст његових птица стропошта

Из призвука и таме и Лепоте он настаје
У огледалу наше самоће, његов лик престаје

IV

Небо у корак његовог Сунца гледа
Савршенство његовог лика све тајне покуша
Сунце му свој сан преда
Тајна света се у његовом лику окуша

Његово савршенство као ја протиче
Земља му да је слична нама таји
Његов гнев као свет отиче
Небо му свет у огледалу птице гаји

Тама краде свет који он признаје
Свет у уздах његовог пркоса стане
Небо све о његовој птици дознаје
Тама његов суноврат у лик свој остане

Време га са суштином својом спаја
Изданак времена само тугу његову ваја

О ПЕСНИКИЊИ

Санда Ристић-Стојановић

Рођена је у Београду 1974. године. Дипломирала је филозофију на београдском Филозофском факултету. Ауторка је десет књига поезије и једна је од четири аутора у заједничкој збирци поезије *Из сенке стиха* (2012).

Објавила је низ филозофских есеја у зборницима Естетичког друштва Србије. Преводи поезију са енглеског (Тед Хјуз, Филип Ларкин, Лоренс Ферлингети...), а њене песме су преведене на француски и македонски језик.

Била је уредник у издавачкој кући „Белетра“ и главни уредник књижевног часописа „Ковине“ (КОВ, Вршац).

Објавила низ филозофских есеја у зборницима Естетичког друштва Србије. У књизи „Естетика у доба антиуметности“ филозоф Сретен Петровић анализирао је један њен текст. Пише и објављује приказе поезије (О. Давичо, П. Крду, Б. Миљковић, Душко Новаковић...).

Приредила је избор поезије – „Авангарде ће увек постојати“ (2018). Члан је Српског књижевног друштва, Удружења књижевника Србије и Естетичког друштва Србије.

Живи у Београду.

Три пута три песме

ИВАН СОКАЧ

НА ПОЉИМА

На пољима још крви оста
у праху земље сатрта
и у коренима многих изданака младих.

Рађа се са сунцем
дух старине и постојања вечног
у времену што га некад' давно градих...

На пољима још ветар струји
и глас носи
где се јаче чује.

У шуму крај хумки
небитних и празних,
где потоци остају да брује...

ОД РАНА

Лажна цесто, невесто. И псето...
Сви троје смо уморни од рана.
Очи слуге тамних четинара.
Тешких дана, нарави и јарма.

Црвене ми стопе попут нара,
па кад газим траг за собом водим.
Мисли моје и свакакве слутње
да обесим сужње и упорне.

Лакше би ми да корачам било,
не би ми се ни јело ни снило.
Па би псето испред мене ишло,
ко до сада ни тресло ни крило.

НОЋ

Сан свладала ноћ.
Молитва низ руку одлута некамо.
На прозорима окупи од капи, дремају.
Само ми још очи будне.
Сневају...

И сене замиру.
Таме сваки одсјај прахом угрувају.
А олује трептај не допире.
Јер очи ми још будне.
Чувају...

Дахови шум створе.
А црnilo их гута, упија.
Ућуткују се, све тиши у зноју...
Само ми још очи сањиве.
У строју...

О ПЕСНИКУ

Иван Сокач (дипл.ек.), рођен је у Београду 1975. године. Прозни писац, писац кратке лирске прозе и поета. Члан је Удружења књижевника Србије, заступљен у зборницима и антологијама. Добитник регионалних књижевних признања за свој рад, који до 2019. Представља кроз седам публикација белетристике. Номинован 2018. године од стране Савеза писаца Русије за књижевну награду „Сергеј Јесењин“. Превођен на више језика.

СИМО ВАСИЋ

ДВА ХРАМА

два храма узаврелог млека провирише испод
чаршава
залогај неба који синоћ украдох сажваках
и испљунух га
да те нахраним
драга моја
али ти ми окрену леђа
опушке сећања умотах у целофан
и ставих на јастук

крај лица твог
твоје усне покушах обући усанама мојим
ти их закључа и катанац у Дунав баци
легох крај тебе
само си ме погледала
и лампе из очију својих си угасила
да се огледати у њима не могу
отисак мојих прстију на чаршаву прокључа
уларом повезах оба храма и почех да их кротим
измужено јутро просух
и заплаках горко
без тебе

ДУНАВСКЕ СИРЕНЕ

сетни звуци јутра испунише ми собу
пробудих се
и потражих прсте твоје
да ти прстен
скован
на ватри
које моје срце потпали
дам
не нађох их
на столу капље ружичастог светла
напунише шољу
прстеном је промешах

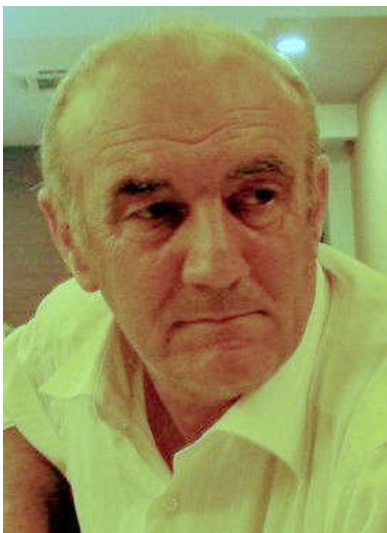
и отпих гутљај
и сав срећан почех те дозивати
сунчева коса залепрша по зидовима собе
изађох и одох водом дунавском да сперем
ноћ са себе
сирене дунавске пођоше ми у сусрет
загрлих их
и с њима зароних остављајући јутро на
обали
да те дочека

ИВАЊДАН

пробудих се
у мојој соби оловни војници почеше марш
у кревету твоја спаваћица се промешкољи
загрлих је
оловни војници затрубише
устадох
и сиђох до Дунава
сирене дунавске ми на главу ставише венац
сплетен од шкољки ивањских
на кеју још су ватре гореле
са авалских брда
лавина перја којег сунце одапе потече
свануло је
вратих се у собу

опет сам
докле
из груди својих ишчупах ребро
и умотах га спаваћицом твојом
и чеках чеках
повратак твој

О ПЕСНИКУ

Симо Васић је рођен 18. јануара 1951. године у Сијековцу, општина Босански Брод, у Босни и Херцеговини. Као наставник физике радио је у многим школама у БиХ, Србији и Београду.

Његове песме су ушле у састав многих зборника поезије, а добијао је и специјалне награде за лепоту поезије на учешћима-смотрема поезије.

До сада је објавио седам књига поезије.

Живи и ствара у Батајници.

ЗДРАВКА БАБИЋ

МЈЕСЕЦ ЈЕ ВАЈАО ЖЕНУ

Не призна Требишњица
да је чежња слама
док наше сјенке,
Под Платанима љубав воде .
Не призна Леотар
вјетру... витраж звука
кад само проћарлија и ...оде .
Не дају моје зјенице,
пламену твога погледа
да пали у њима
звијезде шуњалице
кад не знаш
да лажеш ...слађе од меда
и сунцем ,да ми милујеш лице.
Не вјерује пјесма ријечи
док се јецај у њој
не претвори у пјену
Умјесто тебе под Леотаром
мјесец је вајао жену.
Њежно ...
Њежније...Најњежније ...
Гасио нашу жеђ.

ТВОЈА АТЕХА

Умотала сам те у врућ вјетар
опила својом сузом
и закључала на деветој страни
Хазарког рјечника,
гдје пише :

Кад се пробудите
и не боли вас ништа ,
знајте да више нисте међу живима .

Ако нека жена пожели да те љуби
убости ће се на оштрицу сопственог срца .

ТАМЈАНИКА

Понеси цвијет који мирише на тамјан,
да посјетиш светилиште мога срца
и пробудиш сва моја чула!

Отворићу ти Небеске двери
да утолиш причесну жеђ
и чујем звона твоје душе
док дрхтиш пред олтаром љубави!

Свети јеванђелиста Лука
нацртаће пасторалу

Тајанствена жена
са ореолом на глави
привија икону и тихо се моли !

Познаћеш је по мирису босиљка.

Кад побјегнеш од људског бездана
и неке „Тајне вечере“.

О ПЕСНИКИЊИ

Здравка Бабић је рођена у Билећи, Република Српска. Поезијом представља себе, изражава своју љубав коју поклања и прима кроз осмијех... своје врлине и своје мане и своје плаве снове.

Добитник тридесетак домаћих и међународних признања за поезију. Објављује у ексклузивним часописима *Српска вила* и *Нова зора*.

Поезија јој је преведена на више језика и објављена у страним часописима.

Члан Удружења књижевника Републике Српске

Однедавно сенатор Свјетске уније пјесника у Сенату Свјетске уније пјесника у Италији.

САДРЖАЈ

Уместо речи уредника	5
Отишао је песник	5
Приказ – Милица Миленковић	6
Николајевски ноктурно	6
О ауторки приказа	9
Ликови жена у Андрићевим приповеткама	10
Аникина времена (Пише Ана Митић Стошић).....	10
Споменар српских песникиња (Приредила Кристина П. Рајић) .	20
Милица Стојадиновић Српкиња	20
Венац за врдничку вилу	20
Кад се небо мути.....	25
Мом роду.....	26
* * *	28
Тко се умом у висине.....	28
Овогодишњем пролећу.....	29
Критика (Пише Сања Живковић).....	31
Поетика и функција историјског романа <i>Златарево злато</i> Аугуста Шеное	31
Лични став – Слободан М. Чуровић Апис.....	41
Чему још поезија.....	41
О аутору	43
Нове књиге поезије	44
На латици кап – Бранка Попић	44
јутрос су отишли цигани.....	44
договор	45
на врху литице.....	45
На латици ухваћене капљице стихова.....	46
Разгрљени круг – Кристина Павловић Рајић	50
Лавиринт.....	50
Камено подне.....	51
Лаж.....	52
Изводи из рецензија.....	52
Прва шанса – Стефан Финк	54
Јануар	54

Железничка станица	54
Свитање	55
Слике у погледу	55
Самосвест	56
О песнику	57
Ту око нас – Никола Шимић Тонин.....	58
Ћилим.....	58
Освит	59
Чобанова дјевојка	60
О песнику	60
Еротска поезија – Весна Бошковић	61
Цигански ћилим	61
Орал	62
Мачак зорњак.....	63
Црни цвет као црна рупа	64
О песникињи	66
Три љубавне песме – Маријана Станковић.....	67
Да има нас	67
Буђење	67
Плес	68
Духовна поезија – Невена Милосављевић	70
Темељ је вера	70
Благовесник	74
Најскупља српска реч.....	75
О песникињи	77
Приче из суднице – Милена Ћировић.....	78
Зрела љубав у незрело доба	78
О списатељици	82
Кратка прича – Марина Адамовић.....	83
Играоница	83
О списатељици	86
Белоруска књижевност за децу	87
Виктор Кажуро и Божена Мацјук	87
По дворишту, по нашој мери, шеткају се разне звери.....	87
Чудна је то на свету ствар, данас је киша, а сутра – ветар.....	89
На нашу башту поглед баци - ту је све као у бајци	90

И ћубасте и крилате волим када кући сврате.....	92
Преко кућног прага – добро знај, воде те чуда кроз родни крај.	94
Афоризми – Снежана Марко-Мусинов.....	96
О афористичарки	98
Поезија наших дана.....	99
Андреја Врањеш Питалица	99
Вања Парача Удахни моје немире.....	99
Срећко Алексић Минути.....	100
Драгана Албијанић Беспутна песма	101
Марко Станојевић Писање	102
Ирена Бодић Дудиње на табану.....	103
Родољубива поезија – Иван Гаћина.....	104
Косовским јунацима	104
Руски козак.....	105
Вечној Витовници	107
О песнику.....	108
Замишљене песме – Небојша Станојковић	109
Сан.....	109
Не осврћи се	110
Бол	111
Сујета	112
Образ	113
О песнику.....	114
Циклус песама – Санда Ристић Стојановић.....	115
Нарцис XXI века	115
I.....	115
II.....	115
III.....	116
IV.....	117
О песникињи	118
Три пута три песме.....	119
Иван Сокач.....	119
На пољима	119
Од рана	119
Ноћ	120

О песнику	121
Симо Васић	121
Два храма.....	121
Дунавске сирене	122
Ивањдан	123
О песнику	124
Здравка Бабић	125
Мјесец је вајао жену	125
Твоја Атеха	126
Тамјаника.....	126
О песникињи	127

Пишите за *Суштину поетике*

1. Своје радове шаљите у једном ворд документу, писане ћирилицом или латиницом са словним знацима ђ, ж, ч, ћ, ш. У противном, радови неће бити узети у разматрање.

2. Имејл за ваше радове: sustinapoetike@hotmail.com

3. У тексту обавезно ставите своје име, годину рођења, своју имејл-адресу, краћу биографију писану у трећем лицу и фотографију.

4. Документ означите својим именом и формом текста који шаљете (песме, прича, афоризми, есеј, осврт, критика...)

5. Прозне радове слати у формату до 14.000 карактера, величина фонта 12 и проред 1.

6. Часопис излази двомесечно, сваког парног месеца у години.

7. Конкурс је отворен током целе године. Радови који стигну до средине непарног месеца у години, ући ће у избор за објављивање у првом следећем двоброју *Суштине поетике*. Радове не чувамо.

8. Плаћање ауторских хонорара ни ауторски примерак нису предвиђени правилником овог часописа.

CIP – Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд

82

СУШТИНА поетике : часопис за књижевност / главни и одговорни уредник Анђелко Заблаћански
. – [Штампано изд.]. – Год. 6, бр. 61 (2019)–
. – Глушци : Удружење поетских стваралаца, 2019–
(Београд : Pharmalab). – 21 cm

Двомесечно. – Друго издање на другом медијуму: Суштина поетике (Online) = ISSN 2334–9417
ISSN 2620–0988 = Суштина поетике (Штампано изд.)
COBISS.SR–ID 267264012

Уместо речи уредника
Приказ
Ликови жена у Андрићевим приповеткама
Споменар српских песникиња
Критика
Лични став
Нове књиге поезије
Прва шанса
Ту око нас
Еротска поезија
Три љубавне песме
Духовна поезија
Приче из суднице
Кратка прича
Белоруска књижевност за децу
Афоризми
Поезија наших дана
Замишљене песме

ISSN 2620-0988

9 772620 098002 >